

Integrovaná územná stratégia udržateľného mestského rozvoja Lučenec 2022 – 2027 (2030)

Jún 2022

Integrovaná územná stratégia udržateľného mestského rozvoja Lučenec je vypracovaná v súlade s § 5, písm. d) a § 8a) Zákona č. 539/2008 Z.z. v znení jeho neskorších zmien ako spoločný program hospodárskeho a sociálneho rozvoja.

Členovia územia udržateľného mestského rozvoja Lučenec sa spoločne prostredníctvom memoranda o spolupráci dohodli, že Integrovaná územná stratégia (IÚS) bude spracovaná tak, že bude zahŕňať stratégie územného a miestneho rozvoja a operácie zúčastnených strán v takom rozsahu, že tieto mestá a obce nemusia spracovávať osobitný Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja (PHSR) podľa zákona o podpore regionálneho rozvoja. Ak sa niektorá zo zúčastnených strán rozhodne IÚS akceptovať ako svoje PHSR, musí takýto postup obce či mesta schváliť obecné zastupiteľstvo príslušnej obce, resp. mestské zastupiteľstvo príslušného mesta.

Zadávatel' spracovania Integrovannej územnej stratégie udržateľného mestského rozvoja Lučenec 2022 – 2027 (2030):

Mesto Lučenec

Odborné vedenie procesu tvorby Integrovannej územnej stratégie udržateľného mestského rozvoja Lučenec (IÚS UMR Lučenec)

Karpatský rozvojový inštitút, Košice

www.kri.sk

Gestori spracovania a zostavenia dokumentu:

- PhDr. Alexandra Pivková, primátorka mesta Lučenec
- Mgr. Andrea Ochabová, Kancelária primátorky, mesto Lučenec
- PhDr. Henrieta Čemanová, Odd. stratégie a prípravy, MsÚ Lučenec
- Ing. Eva Balážová, PhD., Komisia regionálneho rozvoja, MsZ Lučenec
- RNDr. Andrej Šteiner, PhD., KRI, Košice
- Ing. Zuzana Záborská, KRI, Košice
- Mgr. Michal Schvalb, KRI, Košice

Dokument neprešiel jazykovou úpravou.

„Stratégia je produktom procesu strategického plánovania.“

“Strategické plánovanie je súbor postupov a nástrojov na prijímanie účinných rozhodnutí, ktoré povedú k splneniu stanovených cieľov, ale nie je to všeliek na riešenie problémov.

Strategické plánovanie je udalosťou v danom čase a je určené na to, aby pomohlo spoločne znášať zodpovednosť za budúcnosť, budovať konsenzus o budúcnosti a navrhovať stratégie napredovania.

Plány, programy i projekty sa neuskutočňujú samy a automaticky. Ani vždy nevyhnutne tak, ako to ich autori zamýšľali. Skôr je to tak, že realizácia a uskutočniteľnosť plánov a zmien je typicky zložitým a neprehľadným procesom, ktorého sa zúčastňuje veľa hráčov, ktorí majú množstvo komplementárnych, vzájomne si konkurujúcich a často protichodných záujmov.“

John Bryson

Obsah

1	Úvod	6
2	ZÁKLADNÁ TERMINOLÓGIA	7
3	FILOZOFIA VYTVORENIA ÚZEMIA UMR LUČENEC	10
3.1	Dôvody prečo je potrebná spolupráca.....	10
3.2	Vymedzenie mestského regiónu Lučenec.....	11
3.3	Zásady a postup definovania územia UMR Lučenec.....	13
4	METODIKA SPRACOVANIA	17
5	VÝCHODISKÁ A PRINCÍPY VYPRACOVANIA IÚS UMR LUČENEC	20
6	STRATEGICKÁ ČASŤ IÚS UMR LC	22
6.1	Politika rozvoja územia UMR Lučenec.....	25
6.2	Vízia UMR Lučenec 2050.....	26
6.3	Strategický cieľ UMR Lučenec 2022 – 2027 (2030)	27
6.4	Rozvojové oblasti.....	29
6.4.1	Rozvojová oblasť: Práca v UMR Lučenec.....	31
6.4.2	Rozvojová oblasť: Doprava v UMR Lučenec.....	35
6.4.3	Rozvojová oblasť: Zelený UMR Lučenec reaguje na dopady zmeny klímy.....	39
6.4.4	Rozvojová oblasť: Humánny a pre život atraktívny UMR Lučenec.....	45
7	MECHANIZMUS IMPLEMENTÁCIE IÚS UMR LUČENEC 2022-2027 (2030)	51
7.1	Úrovně implementácie IÚS UMR Lučenec	51
7.1.1	Mechanizmus implementácie na úrovni Kooperačnej rady UMR Lučenec.....	52
7.1.2	Mechanizmus implementácie na úrovni mesta/obce UMR Lučenec.....	53
7.2	Rámcové zoskupenie IÚI a IPB.....	55
7.2.1	IÚI – Zvýšenie zamestnanosti v území UMR Lučenec využitím jeho ekonomického potenciálu	57
7.2.2	IÚI – Zlepšenie dopravnej dostupnosti územia UMR LC a zlepšenie jeho vnútornej prepojenosti...58	
7.2.3	IÚI – Zlepšenie zložiek ŽP a zvýšenie odolnosti územia UMR LC na zmenu klímy.....	59
7.2.4	IÚI – Zvýšenie kvality verejných služieb v UMR LC.....	60
7.3	Integrované projektové balíky	62
7.3.1	IPB – Zamestnanosť v cestovnom ruchu	62
7.3.2	IPB – Zamestnanosť v oblasti poľnohospodárstva so zameraním sa na lokálny a regionálny trh...64	
7.3.3	IPB – Budovanie cyklo dopravných trás	65
7.3.4	IPB – Sociálne služby pre seniorov.....	66
7.3.5	Perspektívne integrované územné investície a projektové balíky	67
7.4	Monitoring realizácie IÚS a vyhodnotenie dosahovania cieľov IÚS	68
7.5	Finančný rámec.....	70
8	SÚLAD IÚS UMR LUČENEC S PROGRAMOVÝMI DOKUMENTMI NA REG. A NÁRODNEJ ÚROVNI	72

1 Úvod

Mesto Lučenec je jadrovým mestom územia udržateľného mestského rozvoja (UMR), teda mesta a 15 obcí jeho zázemia, v ktorom prebiehajú, resp. mali by prebiehať intenzívne interakcie a medzikomunálna spolupráca.

Územie UMR je špecifickým typom strategicko-plánovacieho regiónu Banskobystrického samosprávneho kraja, na ktorý je viazaná časť alokácie EFRR pre podporu udržateľného urbánneho rozvoja podľa článku 11 Nariadenia EÚ. Územia udržateľného mestského rozvoja, medzi nimi aj UMR Lučenec, boli zadefinované na základe ťažísk osídlenia I. a II. kategórie podľa Konceptie územného rozvoja Slovenska, 2011.

Integrovaná územná stratégia udržateľného mestského rozvoja Lučenec (IÚS UMR LC) je vypracovaná v súlade s § 5, písm. d) a § 8a) Zákona č. 539/2008 Z.z. v znení jeho neskorších zmien ako spoločný program hospodárskeho a sociálneho rozvoja.

Integrovaná územná stratégia je definovaná v článku 29 Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady Európy 2018/0196 ako základný strategický nástroj pre zabezpečenie integrovaného územného rozvoja podporovaného nástrojmi územnej implementácie fondov EÚ.

IÚS UMR LC pre roky 2022 – 2027 (2030) je zostavený ako **otvorený, verejne dostupný dokument** reagujúci na prichádzajúce podnety, príležitosti a zmeny vnútorného a vonkajšieho prostredia územia.

2 Základná terminológia

Akčný plán/Plán aktivít je výber z plánovanej série aktivít určenej na dosiahnutie cieľov rozvojového plánu mesta, ktorých realizácia je plánovaná v stanovenom období (jeden rok). Je základným nástrojom pre realizáciu rozvojového plánu.

Aktivity sú súbory činnosti, alebo projekty, ktoré je potrebné pri dosahovaní opatrení a cieľa vykonať.

Analýza je kvantitatívny a kvalitatívny popis daností, stavu, potrieb a východísk mesta. Predstavuje tzv. „snímku“ mesta k danému obdobiu a jeho hlavným účelom je priniesť komplexný obraz o súčasnom stave mesta.

Cieľ je stav, ktorý chceme dosiahnuť. Mal by byť zameraný na odstránenie problému či prekážky, či využitie potenciálu alebo príležitosti.

Dopad je stav, ktorý nastane, resp. by mal nastať, keď budú naplnené ciele projektu/programu a dosiahnu sa plánované výstupy a výsledky. Dopad môže byť pozitívny (napr. príchod nových investorov, väčšia zamestnanosť, nižšia kriminalita, intenzívnejšia cezhraničná spolupráca), ale aj negatívny (poškodenie životného prostredia, úbytok neobnoviteľných zdrojov, zníženie vyváženého rozvoja územia a pod.)

Ekonomicko-sociálnym rozvojom sa rozumie zvyšovanie životnej úrovne a blahobytu obyvateľstva. Je to dlhodobý proces, ktorý sa vzťahuje na súhrn ekonomických a sociálnych štruktúr a sleduje hospodárske záujmy (tvorba zisku a rast obratu z výroby, predaja a služieb).

Hodnotenie programu alebo jeho jednotlivých častí má za cieľ vyhodnotiť (po etapách, na konci realizácie a pod.) naplnenie stanovených cieľov a dosiahnutie žiadaných výsledkov.

Integrovaná územná stratégia je komplexná rozvojová stratégia územia integrujúca všetky aspekty rozvoja a rozvojové aktivity v území. IÚS vychádza z analytickej, strategickej a programovej časti PHRSR dotknutých obcí v území UMR, vypracovaných podľa zákona o regionálnom rozvoji. IÚS je základným strategickým nástrojom pre zabezpečenie integrovaného územného rozvoja podporovaného nástrojmi územnej implementácie fondov EÚ, ako sú integrované územné investície. IÚS je definovaná v článku 29 Všeobecného nariadenia EÚ. Integrované územné stratégie

Integrované územné investície sú jedným z kľúčových nástrojov implementácie IÚS prostredníctvom zdrojov fondov EÚ v programovom období 2021 – 2027. IÚI vzniká prepojením minimálne jednej kľúčovej aktivity s jednou doplnkovou aktivitou, ktoré sú identifikované v zozname aktivít IÚS.

Integrovaný investičný balíček – súbor vzájomne prepojených a súvisiacich projektov, ktorého realizácia ako celku je potrebná pre naplnenie niektorej z priorít IÚS. Jadrom integrovaného projektového balíčka je spravidla kľúčová aktivita, ktorej efekt je podporený doplnkovými aktivitami.

Konkurencieschopnosť mesta/obce je schopnosť mesta/obce súťažiť s inými mestami/obcami tzn. poskytnúť takú kvalitu života, ktorá je príťažlivá nielen pre obyvateľov, ale aj pre návštevníkov a potenciálnych investorov.

Marginalizované skupiny sú skupiny obyvateľov, ktoré sú vlastným pričinením alebo vonkajším vplyvom vylúčené z hospodárskeho, sociálneho, kultúrneho života majoritnej spoločnosti alebo je ich prístup k nemu z akýchkoľvek príčin obmedzený (napr. starší ľudia, ľudia, so zdravotným postihnutím, bezdomovci, prisťahovalci, nezamestnaní, etnické menšiny).

Monitoring – priebežná kontrola realizácie aktivity/programu počas jeho trvania, či plánovaný stav je v súlade s realitou (napr. dodržovanie časového harmonogramu, čerpanie rozpočtu, kvalita výstupov a pod.)

Opatrenie je súbor tematicky súvisiacich aktivít, ktoré môžu byť realizované ako jeden celok.

Potenciál na rozvoj – súhrn vnútorných vlastností a charakteristík/ daností územia, ktoré môžu byť využité na rozvoj.

Príležitosť na rozvoj predstavuje podnety, potenciál a zdroje vonkajšieho prostredia, ktoré je možné využiť pre rozvoj, alebo pre riešenie problémov.

Problém negatívny stav vecí či záležitosti, resp. prekážka v ceste za uskutočnením cieľa či vízie.

Problémová analýza – štruktúrované skúmanie negatívnych faktorov identifikovaného problému za účelom stanovenia príčin a následkov.

Rozvoj je proces pozitívnej zmeny v čase a v priestore.

Rozvoj územia je proces zmeny v čase a priestore, ktorý možno chápať ako ekonomicko-sociálne procesy prebiehajúce v prírodno-spoločenskom prostredí daného územia. Tieto procesy by mali využívať a rešpektovať podmienky a zvláštnosti prostredia.

Strategické plánovanie je súbor postupov a nástrojov na prijímanie účinných rozhodnutí, ktoré povedú k splneniu stanovených cieľov. Proces strategického plánovania je určený na to, aby pomohol spoločne znášať zodpovednosť za budúcnosť, budovať konsenzus o budúcnosti a navrhovať stratégie napredovania.

Strategicko-plánovacie regióny sú územia, pre ktoré môžu byť v rámci PHRSR VÚC definované špecifické územné stratégie. Skupina miest a obcí tvoriaca SPR môže na základe zmluvy o spolupráci vypracovať spoločný PHRSR skupiny obcí podľa zákona o regionálnom rozvoji a tým nahradiť PHRSR jednotlivých obcí. Špecifickým typom strategicko-plánovacieho regiónu je tzv. územie udržateľného mestského rozvoja, na ktorý je viazaná časť alokácie EFRR pre podporu udržateľného urbánneho rozvoja podľa článku 11 Nariadenia EÚ.

Synergický efekt je efektom spoločného pôsobenia, súčinnosti viacerých prvkov, ktorý je obvykle väčší alebo kvalitatívne lepší než súčet efektov zo samostatného pôsobenia jednotlivých prvkov.

Ukazovateľ/Indikátor je nástroj, pomocou ktorého je možné monitorovať priebeh procesu (programu, projektu) či zmerať dosiahnutie cieľa (existujú kvantitatívne a kvalitatívne ukazovatele).

Vízia je predstava o budúcnosti, ktorá odráža reálny želaný stav tých, ktorí sa na jej tvorbe podieľajú.

Výsledok je kvalitatívna zmena v rozvojovom procese ku ktorému realizácia vytýčených aktivít či projektov prispieva (napr. zvýšenie environmentálneho uvedomenia ľudí, zvýšená návštevnosť, zlepšené podmienky pre šport pre všetkých a pod.). Cieľ je vlastne plánovaný výsledok.

Výstup je konkrétny (hmatateľný) produkt, ktorý vzniká naplnením aktivity, počas programu/projektu, resp. na jeho konci (napr. postavená budova, zrekonštruované námestie, revitalizovaný park, uskutočnené podujatie a pod.).

3 Filozofia vytvorenia územia UMR Lučenec

3.1 Dôvody prečo je potrebná spolupráca

Urbanizované oblasti na celom svete sa musia vyrovnávať s novými vonkajšími aj vnútornými výzvami. Medzi **vnútorné výzvy** patrí napríklad proces suburbanizácie, ktorý je výsledkom odchodu určitých skupín obyvateľstva, často s vyšším vzdelaním, z miest do obcí ležiacich v ich blízkosti, pričom vo väčšine prípadov títo ľudia pracujú v mestách a využívajú mestské služby. Trend funkčného oddelenia bývania a práce spôsobuje problémy v rôznych oblastiach: v doprave, v životnom prostredí, vo využívaní pôdy, v bývaní a práci, ale aj v obecných financiách.

Mestá, plniace funkciu centra osídlenia, trpia na výrazný nárast dopravy, čo znižuje kvalitu bývania v nich. To je často dôvodom k ďalšiemu vysťahovaniu sa obyvateľov. Celý proces spôsobuje znižovanie finančnej sily miest a mestá sa musia na viac vysporiadať s nadpriemerným podielom starých ľudí, samostatne žijúcich ľudí, menej vzdelaných ľudí a s vysokým percentom nezamestnaných.

S rastúcou globalizáciou hospodárskych procesov pristupujú k vnútorným výzvam aj **výzvy vonkajšie**. Medzi ne patrí napríklad: súboj o usídlenie firiem, o miesto kde sa budú platiť dane, o turistov. Výsledkom je paradoxná situácia: aglomerácie/mestské regióny sa musia komplexne vybaviť, aby mohli byť konkurencieschopné, ale v rámci ich pozície/kompetencií, môžu konať iba lokálne.

Pravdou je tiež skutočnosť, že z hľadiska priestorového rozvoja, nie sú disponibilné zdroje miest a obcí optimálne využívané, čím sa premrháva šanca lepšej pozície v rámci konkurencie s inými oblasťami/mestami/regiónmi, rovnako ako šanca spoločného obhajovania záujmov v nadregionálnom kontexte.

S touto situáciou sa mestá a regióny vyrovnávajú rozlične. V Európe sú známe príklady zlučovania obcí, pričleňovania obcí k mestám, riešenia úloh vyššou správnu jednotkou, spolupráca obcí na báze zmlúv, vytváranie združení obcí, sietí a pod.

Na Slovensku vznikli v roku 2002 vyššie územné celky, ktoré mali vykonávať zákonom definované nad obecné úlohy. Jedným z dôvodov bola aj skutočnosť, že sa nenašla spoločenská a politická podpora pre zlučovanie obcí do väčších územnosprávnych celkov. Preto bolo prijaté riešenie, aby sa niektoré samosprávne úlohy riešili medzi obecnou spoluprácou. Doteraz sa to žiaľ obciam dostatočne nepodarilo a ani vyššie územné celky rovnako dostatočne neplnia úlohu koordinátora v území.

Rastúci význam potreby spolupráce má svoje dôvody aj v presune čoraz väčšieho množstva úloh z centrálnej úrovne na mestá, obce, regióny, ktoré sa nedajú efektívne zabezpečovať jednotlivými obcami, ale aj rozširujúci sa akčný priestor obyvateľov obcí súvisiaci s rastúcou

mobilitou, ale aj obmedzené verejné financie. Spolupráca by sa mala stať jednou z priorít miestnej politiky.

3.2 Vymedzenie mestského regiónu Lučenec

V rámci projektu, ktorý pre Úniu miest Slovenska vypracovalo Komunálne výskumné a poradenské centrum, n.o. Piešťany, s názvom „Spolupráca obcí v mestskom regióne“ (V. Nižňanský, S. Ručinská, 2015) boli ako kritériá použité dochádzka za prácou do centrálného mesta a hustota osídlenia.

Pre **jadrové územie** regiónu, označované tiež funkčné územie mesta, platila nasledovná kombinácia kritérií:

- viac ako 50 % dochádzka ekonomicky aktívnych obyvateľov z obcí do centra,
- hustota obyvateľov na km² územia väčšia ako 100.

Pre vymedzenie **prímestského pásma** platili kritériá:

- viac ako 45 % dochádzka ekonomicky aktívnych obyvateľov z obcí do centra,
- nižšia hustota obyvateľov na km² územia ako 100.

Za **vonkajšiu zónu** sa označili všetky tie obce v území, ktoré vykazujú:

- menšiu dochádzkovosť ekonomicky aktívnych obyvateľov do centra ako 45 %,
- hustota bez vymedzenia .

Na základe uvedených kritérií autori konštatovali, že (Obrázok 1):

- Centrum regiónu mesto Lučenec je spádovou oblasťou väčšiny obcí okresu/regiónu.
- Subcentrom v regióne je mesto Filákov.
- Región je takmer bez jadrového územia (viac ako 50 % dochádzky EAO do centra a hustota obyvateľov na km² viac ako 100).
- Prímestské pásmo (nad 45 % dochádzajúcich za prácou, nižšia hustota) mesta Lučenec tvoria obce: **Bol'kovce**¹, Budiná, Filákovské Kováče, Gregorova Vieska, **Halič**, Holiša, Jelšovec, Kalonda, Lehôtka, Lipovany, Lupoč, Mašková, **Mikušovce**, Mučín, Nové Hony, **Panické Dravce**, **Pinciná**, Pleš, Podrečany, **Stará Halič**, Točnica, **Tomášovce**, Trebeľovce, **Trenč**, **Tuhár**, **Veľká n/Ipl'om**, **Vidiná**.
- 11 obcí z vyššie uvedených je dnes súčasťou územia UMR Lučenec.
- Prímestské pásmo mesta Filákov tvoria obce: Biskupice, Čakanovce, Čamovce, Prša, Radzovce, Ratka, Šíd, Šurice, Veľké Dravce.

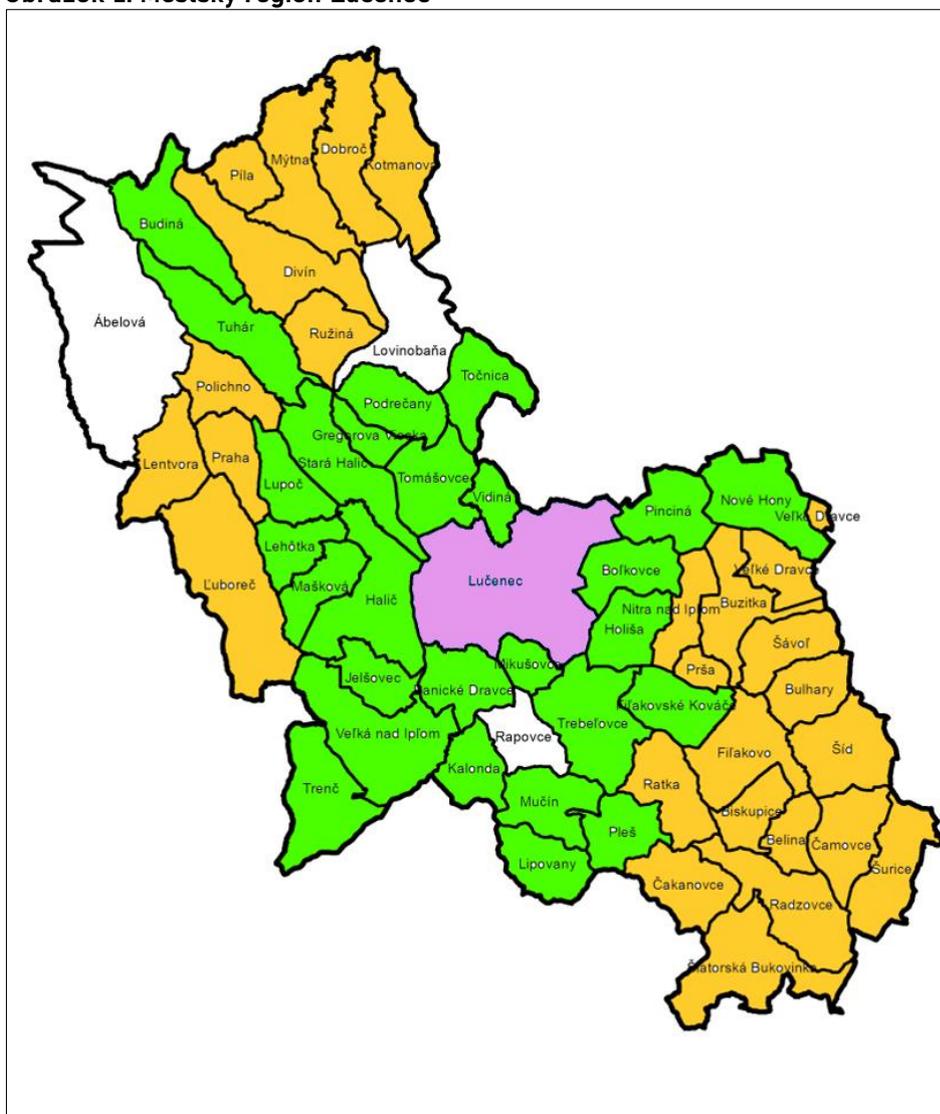
---

¹ Obce označené boldom sú súčasťou vytvoreného územia UMR LC.

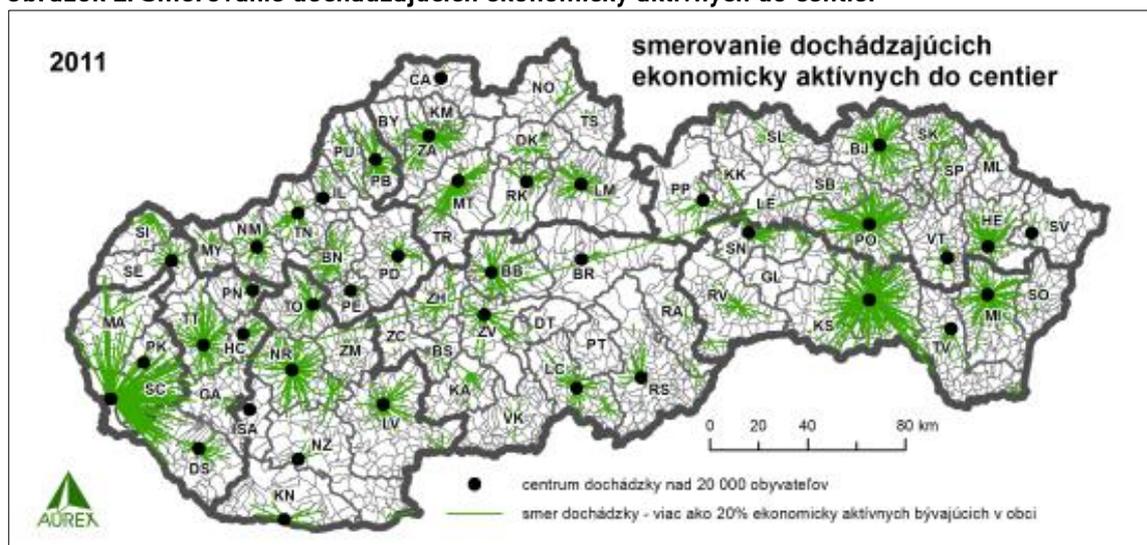
- Vonkajšiu zónu mesta Lučenec (dochádzka menej ako 45 %) tvoria obce: Belina, Biskupice, Buzitka, Čakanovce, Čamovce, **Divín**, Dobroč, Fil'akovo, Kotmanová, Lentvora, Luboreč, **Mýtina**, Nitra n/Ipl'om, Píla, Polichno, Praha, Prša, Radzovce, Ratka, Ružiná, Šavol, Šiatorská Bukovinka, Šíd, Šurice, Veľké Dravce.
- Vonkajšiu zónu mesta Fil'akovo tvoria obce: Bulhary, Buzitka, Fil'akovské Kováče, Holiša, Lučenec, Šiatorská Bukovinka, Tomášovce, Trebeľovce, Vidiná.
- 2 obce z vyššie uvedených je dnes súčasťou územia UMR Lučenec.

Smerovanie dochádzanie ekonomicky aktívnych obyvateľov do centier zobrazuje Obrázok 2 (KURS 2011).

Obrázok 1: Mestský región Lučenec

Obrázok 2: Smerovanie dochádzajúcich ekonomicky aktívnych do centier

Rastúci význam potreby spolupráce má svoje dôvody aj v presune čoraz väčšieho množstva úloh z centrálnej úrovne na mestá, obce, regióny, ktoré sa nedajú efektívne zabezpečiť jednotlivými obcami, ale aj rozširujúci sa akčný priestor obyvateľov obcí súvisiaci s rastúcou mobilitou, ale aj obmedzené verejné financie. Cieľená spolupráca je preto jednou z priorit miestnej rozvojovej politiky.

3.3 Zásady a postup definovania územia UMR Lučenec

Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie vydalo tzv. Jednotný metodický rámec pre prípravu integrovaných územných stratégií a investícií v SR v programovom období 2021 – 2027. Odporúčania pre definovanie území Udržateľného mestského územia rozvoja (UMR) vychádzajú z:

- Definície územia UMR ako územia intenzívnych interakcií jadrového mesta a obcí jeho zázemia, v ktorom možnosť a efektívnosť využitia rozvojového potenciálu, riešenia problémov a výziev je podmienená medzi komunálnou spolupracou a implementáciou spoločnej stratégie (napr. v oblasti dopravnej obsluhy, zásobovania vodou, odpadového hospodárstva, služieb obyvateľstva, školstva, protipovodňovej ochrany, rekreácie a pod.).

- Identifikovaných centier mestských regiónov v zmysle KURS².
- Výberu centier mestských regiónov opierajúceho sa o:
  - rešpektovanie princípov regionalizácie (nodálny región, administratívne centrum, centrum potenciálneho strategicko-plánovacieho regiónu a pod.);
  - ekonomická integrita spádových oblastí centier;
  - infraštruktúrne vybavenie územia;
  - etnické, historické a konfesijné faktory;
  - doterajší vývoj členenia (identifikácia regiónov a pod.);
  - osídlenie a urbanizácia, dostupnosť okrajových sídiel;
  - prírodné pomery (prírodné bariéry, gravitácia k centráram osídlenia a pod.);
  - perspektívu vývoja v kontextoch spádovej oblasti;
  - početnosť obyvateľov a rozumný počet kooperujúcich partnerov.
- Potreby ponechať voľnosť pre definovanie hraníc UMR ako území kooperácie v rámci stratégie UMR. Vlastný proces definovania UMR totiž musí zohľadňovať aj existenciu záujmu a kapacít pre spoluprácu. Definovanie UMR a ich územia je tak výsledkom negociačného procesu kľúčových sociálno-ekonomických partnerov.
- Identifikácia dostredivosti spádových centier pri dodržaní ich minimálnej veľkosti 40 tisíc obyvateľov v jadrovom urbanizovanom území UMR.
- Identifikácia dostupnosti UMR zo spádového územia ako predpokladu radiačného efektu rozvoja UMR.
- Možnosti mechanizmu uplatňovania Miestneho rozvoja vedeného komunitou³ a ďalších prístupov kooperácie.
- Rešpektovania administratívnych hraníc VÚC avšak zároveň vytvárania predpokladov pre synergie naprieč hranicami VÚC. Definovanie vzťažného územia ako územia v rámci VÚC má svoju pragmatickosť a nevylučuje definovanie projektov zasahujúcich mimo územia VÚC a dokonca aj územia SR po dohode s partnermi v týchto územiach.

---

² Vid' Konceptia územného rozvoja Slovenska 2014, MDV SR, a Územné a správne usporiadanie, ÚMS 2019.

³ CLLD z anglického výrazu Community Led Local Development.

Územia UMR na Slovensku, vrátane UMR Lučenec, museli spĺňať dve základné podmienky:

- **minimálny počet obyvateľov s trvalým bydliskom na území UMR je 40 tisíc;**
- **územie je tvorené minimálne územím jadrového mesta a priamo susediacich obcí.**

V priebehu procesu MIRRI SR tieto základné podmienky menilo a to tak, že druhá z nich prestala platiť, teda už sa nevyžadovalo, aby územie UMR tvorili minimálne obce priamo susediacich (s jadrovým mestom) obcí a za jedinú podmienku pokladalo minimálny počet obyvateľov 40000 (vrátane jadrového mesta).

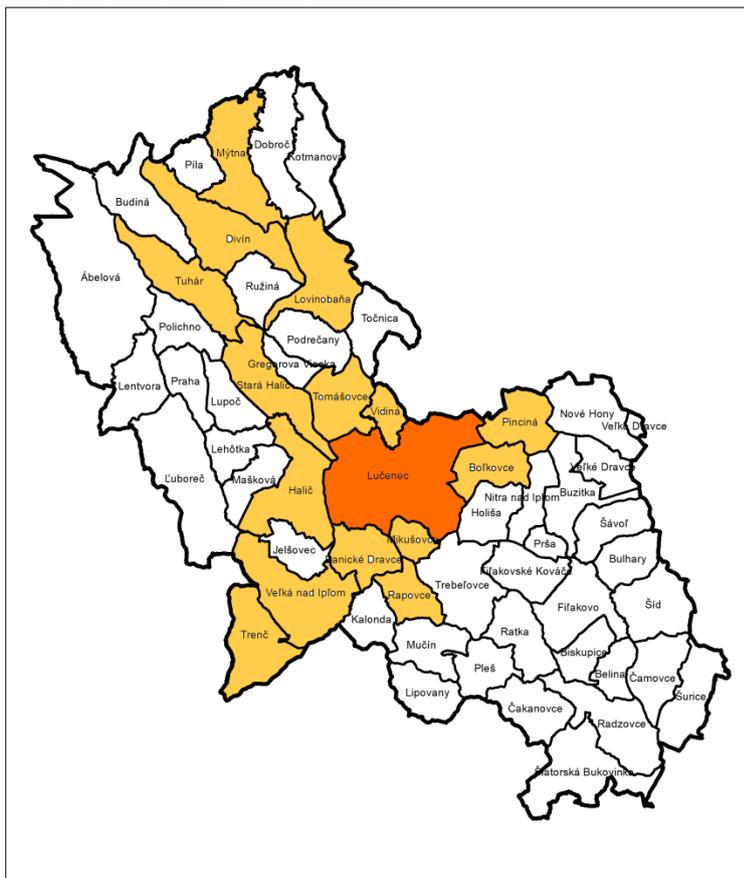

Ďalším kritériom bolo podpísanie Memoranda o spolupráci na príprave a implementácii Integrovannej územnej stratégie územia UMR Lučenec, ktorej metodiku tvorby tiež MIRRI SR v priebehu procesu prípravy rozvojového dokumentu principiálne menilo.

V tomto kontexte vzniklo územie UMR Lučenec, kedy memorandum o spolupráci podpísalo s mestom Lučenec 15 obcí (uvedené podľa vzdialenosti/blízkości k mestu Lučenec):

Halič, Stará Halič, Tomášovce, Vidiná, Pinciná, Boľkovce, Mikušovce, Panické Dravce, Rapovce Veľká nad Ipľom, Trenč, Tuhár, Lovinobaňa, Divín, Mýtna (Obrázok 3).

Obrázok 3: Územie UMR Lučenec

Pri porovnaní s Mestským regiónom Lučenec (Obrázok 1), kde je na základe objektívnych kritérií vyčlenené tzv. prímestské pásmo mesta Lučenec, teda územie, ktoré je na základe kritérií spádovou oblasťou mesta a má najväčší potenciál pre spoločný rozvoj, možno konštatovať, že väčšina obcí UMR spadá do tohto územia a niektoré spadajú (Mýtna, Divín tiež Lovinobaňa) do tzv. vonkajšej spádovej zóny.

Najväčším problémom stanovenia územia UMR Lučenec, podľa MIRRI SR zadaných kritérií, z hľadiska regionálneho rozvoja je (ale neplatí to len pre tento UMR), že viacero obcí, ktoré by mali byť organickou súčasťou funkčného mestského regiónu/UMR, nepodpísalo memorandum a tak vzniklo pomerne nespojité územie UMR Lučenec, ktoré je viac-menej založené len na ochote spolupracovať, a len čiastočne spĺňa základné kritéria vyčlenenia územia mestského rozvoja.

Vychádzajúc z uvedeného, možno UMR Lučenec pokladať za združenie obcí s deklarovanou podporou prípravy a implementácie tzv. integrovanej územnej stratégie, i keď územná integrácia je naplnená len čiastočne.

4 Metodika spracovania

Integrovaná územná stratégia UMR Lučenec je vypracovaná so zohľadnením:

- [Metodiky](#) tvorby a implementácie PHRSR, 2020 verzia 2.0. z 01.08.2022, ktorá má odporúčací charakter;
- [Jednotného metodického rámca](#) pre prípravu integrovaných územných stratégií a investícií v SR v programovom období 2021 – (Príloha 4 metodiky na tvorbu PHRSR).

Uvedené metodiky, hlavne však metodický rámec pre tvorbu IÚS, sa v procese tvorby integrovaných stratégií od r. 2022 niekoľko krát dosť výrazne menili.

Napriek tomu, že existujú základné metodické rámce na vypracovanie strategického rozvojového dokumentu, samotné kroky, resp. ich poradie, forma, detailnosť spracovania závisia od prijatej rozvojovej filozofie tých, ktorým bude spoločná stratégia integrovaná slúžiť.

Postup a metodika spracovania rozvojového dokumentu pod názvom Integrovaná stratégia UMR Lučenec 2022 – 2027 (2030) vychádza zo zadania objednávateľa, ktorým je jadrové mesto Lučenec, ktoré na základe podpísaného Memoranda o spolupráci členov UMR Lučenec zadalo vypracovanie a zostavenie stratégie.

Zadaním bolo:

- vyhodnotenie súčasných PHRSR mesta a príslušných obcí,
- aktualizácie analytických údajov potrebných pre stanovenie prioritných oblastí a cieľov,
- zber/dozber projektových námetov/zámerov od všetkých obcí, vrátane osobnej komunikácie s mestom a každou obcou
- návrh smerovania UMR Lučenec, vrátane vyčlenenia prioritných oblastí rozvoja a ich odkomunikovanie s mestom a obcami
- rozpracovanie prioritných oblastí do opatrení a balíkov aktivít
- zostavenie Investičných územných investícií a súvisiacich Integrovaných projektových balíčkov (IPB)
- vypracovanie Akčných plánov pre mesto a každú obec (16) nadväzujúcich na dohodnuté rozvojové priority pre UMR
- vypracovanie implementačného mechanizmu vo väzbe na vykreované a schválené štruktúry RP a Kooperačnej rady UMR vrátane plánu monitoringu a vyhodnocovania spoločného rozvojového dokumentu.

Je dôležité pripomenúť, že spoločná integrovaná stratégia rozvoja územia UMR Lučenec je spracovaná prvý krát v histórii rozvoja územia mesta Lučenec, spolu s jeho okolím, ktoré nie

je administratívnu regionálnu rozvojovou jednotkou (vid'. Kap. 3) a je regiónom BBSK s novo zriaďovanou samostatnou rozvojovou (UMR) a rozhodovacou štruktúrou (Kooperačná rada UMR).

Proces tvorby IÚS UMR Lučenec 2022 – 2027 (2030) bol realizovaný vo viacerých naväzujúcich krokoch:

- A. Úvodné stretnutie so zástupcami mesta Lučenec, kde bola konzultovaná filozofia prípravy IÚS podľa zadania.
- B. Úvodné stretnutie so zástupcami Kooperačnej rady UMR Lučenec a signatármi memoranda s konzultáciou zásad a postupu spracovania spoločného rozvojového dokumentu.
- C. Vypracovanie a široká komunikácia Vstupnej správy UMR Lučenec na úrovni Kooperačnej rady a členov UMR, na úrovni Rady partnerstva BBSK, metodicky na úrovni MIRRI SR (2020)
- D. Zber informácií a dostupných dát a spracovanie analytickej časti (ako samostatnej časti – Príloha 1) za jednotlivé rozvojové oblasti územia UMR Lučenec v trendoch za posledných 5 rokov a vypracovanie SWOT analýzy za každú rozvojovú oblasť.
- E. Identifikácia rozvojových výziev (problémov a príležitostí) územia a to v 3 kategóriách:
  - spoločné/spájajúce rozvojové výzvy,
  - rovnaké problémy a príležitosti,
  - špecifické, viažuce sa len na danú obec/mesto.
- F. Zostavenie návrhu a komunikácia vízie a stratégie, cieľov, priorít a opatrení a ich posúdenie zástupcami mesta Lučenec, zástupcami obcí a Kooperačnej rady UMR Lučenec.
- G. Zostavenie a komunikácia realizačnej časti vrátane navrhovaných investičných balíkov a akčných plánov mesta a obcí ako nástrojov realizácie spoločnej integrovanej stratégie rozvoja územia UMR.
- H. Finalizácia spracovania dokumentu.

IÚS UMR Lučenec 2022 – 2027 (2030) napĺňa zákonom i metodikou stanovené časti dokumentu:

Analytická časť s dátami a informáciami najmä k 31.12.2020 (dostupné tiež k 31.12.2021) pre každú rozvojovú oblasť územia, a to aj v trendoch za posledných 4 – 5 rokov vrátane SWOT analýz spracovaných pre oblasti: Ekonomický rozvoj, Doprava, Bývanie, Školstvo a školská infraštruktúra, Sociálne, komunitné a zdravotné služby, Voľný čas, Životné prostredie a zmena klímy.

Strategická časť na obdobie 2022 – 2027, výhľadovo 2030, ktorá je hlavným kľúčom k smerovaniu rozvoja územia UMR Lučenec. Výsledky analytickej časti sú priamo premietnuté do vízie a politiky rozvoja územia, do strategického a špecifických cieľov, ako aj do opatrení.

Realizačná/implementačná časť, ako mechanizmus realizácie Integrovanej územnej stratégie 2022 – 2027 (2030). Realizačná časť obsahuje aj odporúčania pre dobré spravovanie rozvoja územia, implementáciu stratégie i aktualizáciu rozvojových dokumentov platných pre územie UMR Lučenec.

Súčasťou realizačnej časti IÚS je **Akčný plán** mesta Lučenec a obcí UMR LC, vrátane návrhu integrovaných územných investícií (IÚI), ktoré sú rozpracované do integrovaných projektových balíčkov (IPB). Konkrétne sú rozpracované návrhy štyroch IPB pre financovanie zo zdrojov UMR Lučenec, ktoré budú predmetom rozhodovania Kooperačnej rady UMR Lučenec.

Cieľom postupu a použitej metodiky bolo, aby vznikla stratégia, ktorá je výsledkom systematického, odborného, otvoreného a komunikovaného procesu, do ktorého boli zahrnuté, okrem faktografických poznatkov, aj osobná a inštitucionálna znalosť regionálneho a lokálneho prostredia, a ktorá motivuje k spolupráci kľúčových aktérov rozvoja územia UMR Lučenec.

Dokument je zostavený tak, aby podporoval snahu združených subjektov UMR v Kooperačnej rade UMR Lučenec koordinovať svoje smerovanie, zaručoval komplementaritu aktivít a umožňoval realizovať spoločné aktivity, z ktorých by priamo či nepriamo benefitovalo územie, resp. obce UMR LC.

Za týmto účelom je strategická časť dokumentu spoločná (vízia, ciele a opatrenia na ich napĺňanie). Podobne je spoločná aj realizačná časť, pričom územný priemet realizácie jednotlivých aktivít zohľadňuje spoločné potreby. Jednotlivé obce tak, sledujúc svoje špecifické priority, majú okrem spoločných aktivít zahrnutých v akčnom pláne, aj svoje vlastné aktivity.

5 Východiská a princípy vypracovania IÚS UMR Lučenec

Východiskami a vstupmi, okrem platnej legislatívy v regionálnom rozvoji, pre definovanie Integrovannej územnej stratégie UMR Lučenec 2022 – 2027 (2030) boli platné dokumenty jadrového mesta Lučenec a platné dokumenty na miestnej, okresnej, regionálnej a národnej úrovni:

- Program rozvoja mesta Lučenec 2016 – 2020 (2022) a monitorovacie správy jeho plnenia
- Programy rozvoja obcí platné do a v roku 2022
- MÚSES mesta Lučenec a okolitých obcí
- Územné plány/záväzné časti mesta Lučenec a obcí
- Nízko uhlíková stratégia mesta Lučenec,
- SMART stratégia mesta Lučenec
- Koncepcia rozvoja turistickej destinácie NOVOHRAD
- Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Banskobystrického samosprávneho kraja 2022 - 2027
- Vízia a stratégia Slovenska, 2030

IÚS a jej strategická časť teda vychádza najmä:

- zo zameraní **predchádzajúcich PHSR** mesta Lučenec a 15tich obcí k 31.12.2020 na základe dostupných monitorovacích správ plnenia rozvojového dokumentu samotného mesta Lučenec, diskusie so zástupcami mesta a obcí – starostami územia UMR, na základe porovnania cieľov a opatrení vyplývajúcich z PHSR;
- z predpokladu, že rozvojový dokument integrujúci problémy, záujmy a potenciál územia **nemá byť všeobjímajúcim dokumentom**, ale má sa zamerať na riešenie prioritných výziev (problémov/príležitostí) pre rozvoj mesta Lučenec a mestského funkčného územia mesta Lučenec (UMR Lučenec) v strednodobom až dlhodobom horizonte (2030);
- zo zásady, že integrovaná stratégia/spoločný PHSR **nerieši záležitosti spojené s bežnými činnosťami samospráv** mesta a obcí, spojené s pravidelnou starostlivosťou, údržbou, opravami, bežnými službami, resp. denným manažmentom (teda s procesmi, ktoré sú definované, štandardizované a majú byť kontrolované a vylepšované);
- zo spracovanej **analýzy územia UMR Lučenec** (analytických dát a trendov, Vstupnej správy IÚS BBSK k 31.12.2020, Vstupnej správy IÚS/PHSR UMR Lučenec k 31.12.2020, zásobníka projektov k 31.05.2022);
- z návrhov **stratégie IÚS/PHSR BBSK pre SPR okresov Lučenec, Poltár a Veľký Krtíš** (relevantné pre okres Lučenec);
- zo záverov **dotazníkového prieskumu** stavu rozvoja mesta Lučenec a 15 obcí;
- z **diskusí, vyjadrení** zástupcov mesta Lučenec a 15 obcí;

- z **odborného názoru** zostavovateľov integrovanej stratégie pre UMR Lučenec.

Základné princípy pre tvorbu a realizáciu spoločného rozvojového dokumentu UMR Lučenec:

1. **Mesto Lučenec je líder rozvoja pre svoje okolie** (mesto plánuje rozvoj v spolupráci so svojím spádovým územím – s okolitými obcami napr. v oblasti sociálnej, CR, odpadového hospodárstva, dopravy a pod.).
2. IÚS UMR LC ako základný rozvojový dokument slúži ako **podklad pre rozhodovacie procesy** výkonného i voleného aparátu samosprávy mesta a obcí
3. **Interná i externá komunikácia** mesta a obcí UMR Lučenec a **spoločný marketing** vychádza z IÚS UMR LC.
4. Procesy rozhodovania sú **multikriteriálne** a vychádzajú z prijatej filozofie IÚS UMR LC.
5. Jedným z princípov rozvoja územia UMR Lučenec má byť **aplikácia chytrých (smart) riešení** nielen v produktoch, ale aj **v procesoch**.
6. IÚS UMR LC **integruje priority a vytvára koncepčný rámec** pre flexibilné intervencie mesta a obcí UMR Lučenec v rámci vytýčených spoločných cieľov a priorít.
7. Dokument ukazuje smerovanie rozvoja mestského funkčného územia a **reflektuje súčasné globálne, národné a lokálne závažné rozvojové výzvy** (problémy a príležitosti), ale tiež očakávaný vývoj v blízkej a vzdialenejšej budúcnosti.

6 Strategická časť IÚS UMR LC

Ako úvod do strategickej časti spoločného rozvojového dokumentu UMR Lučenec je potrebné uviesť hlavné úlohy mesta a obcí pre rozvoj územia, ktoré definuje Zákon č. 539/2008 Z.z o podpore regionálneho rozvoja v znení jeho zmien a doplnkov:

- Obec/mesto analyzuje a hodnotí úroveň rozvoja svojho územia, zabezpečuje jeho trvalo udržateľný hospodársky rozvoj, sociálny rozvoj a územný rozvoj,
- Obec/mesto zabezpečuje a koordinuje vypracovanie a realizáciu programu rozvoja, pravidelne ho monitoruje a zabezpečuje súlad s územným plánom,
- Obec/mesto vytvára podmienky na vznik a rozvoj spolupráce a partnerstiev,
- Obec/mesto spolupracuje s okolitými obcami, regiónmi, ministerstvami, sociálno-ekonomickými partnermi.

Integrovaná územná stratégia UMR Lučenec 2022 – 2027 (2030) je **nástrojom dosiahnutia plánovaných zmien a manažovania zdrojov** na dosiahnutie dlhodobej vízie v roku 2050 a vychádza z analýzy cielene zameranej na identifikované spoločné problémy a príležitosti pre rozvoj územia UMR Lučenec a nadväzuje na Víziu a stratégiu rozvoja Slovenska 2030 a na Víziu a stratégiu VÚC BBSK.

IÚS UMR Lučenec 2022 – 2027 (2030) je postavená na:

- spoločných rozvojových výzvach „3P“ (hlavné identifikované spoločné problémy, príležitosti, potenciál);
- reálnych, realizovateľných a financovateľných riešeniach hlavných problémov a ich hlavných príčin v danom čase do konca roku 2030;
- inováciách a princípoch SMART.

IÚS UMR Lučenec 2022 – 2027 (2030) obsahuje:

- **Politiku rozvoja** ako súbor zásad správania a konania.
- **Víziu** UMR Lučenec v roku 2050.
- **Strategický cieľ** (vrátane indikátorov)
- **4 rozvojové oblasti** (každá oblasť má zadefinovaný špecifický cieľ, rozvojové priority, opatrenia a súbor indikátorov naplnenia očakávaného stavu).

Integrovaný prístup v manažovaní rozvoja územia je účinný nástroj pre efektívnejšie investovanie finančných prostriedkov a súčasne pre dosahovanie vyššej kvality výstupov spoločnej rozvojovej stratégie. Účinnosť integrovaného prístupu je založená na zmysluplnej nadväznosti a synergických efektoch v obsahovej/tematickej/sektorovej, územnej i inštitucionálnej rovine. Od tohto integrovaného prístupu sa očakávajú nielen multiplikačné efekty vo forme mobilizácie ďalších verejných a súkromných zdrojov, ale tiež prehĺbenie

horizontálnej a vertikálnej spolupráce medzi subjektmi verejnej správy, samotnými podnikateľmi a neziskovým sektorom, ale tiež medzi jednotlivými sektormi navzájom.

Predovšetkým ide o integráciu identifikovaných potrieb, problémov, príležitostí a ohrození s nastavením cieľovej stratégie, a tiež dosiahnutie synergie a doplnkovosti medzi jednotlivými prioritami a cieľmi stratégie.

Obsahová/tematická integrácia pre zvýšenie dynamiky rozvoja funkčného územia mesta Lučenec je v zásade postavená na troch základných navzájom prepojených pilieroch:

- Na rozvoji ekonomiky, cez vytváranie nových a udržanie existujúcich pracovných miest a zvýšenie konkurencieschopnosti miestnych produktov.
- Na vytváraní lepšieho prostredia pre život v území UMR Lučenec, cez zvýšenú kvalitu života jej obyvateľov, cez ochranu životného prostredia a zvyšovanie odolnosti voči vplyvom zmeny klímy.
- Pre stotožnenie sa s IÚS UMR Lučenec 2022 – 2027 (2030) a pre hladký priebeh jej implementácie je nevyhnutný aj tretí prierezový pilier a to je - Spolupráca a partnerstvá vo vnútri a navonok územia UMR Lučenec.

Územná integrácia má tri základné prvky:

- previazanie aktivít v rozvoji územia UMR Lučenec s jadrovým mestom Lučenec,
- previazanie súvisiacich podnikateľských a verejných aktivít v rámci celého územia,
- previazanie aktivít v jednotlivých sub-územíach UMR v prípade riešenia spoločných problémov a pri využívaní spoločných príležitostí.

Tematická integrácia znamená prepájanie a kombinovanie sektorových stratégií a projektov v rámci viac ako jedného špecifického cieľa politiky súdržnosti EÚ.

Inštitucionálna/organizačná integrácia je v území UMR Lučenec založená na:

- preferovaní spoločných projektov viacerých subjektov s cieľom vytvorenia spoločných strategických balíkov investícií,
- na prepojení aktivít v území UMR Lučenec na ďalšie verejné, alebo podnikateľské subjekty mimo územia UMR (SPR Lučenec – Poltár – Veľký Krtíš, región BBSK),
- na posilňovaní spolupráce kľúčových hráčov v území UMR Lučenec.

Spolupráca môže viesť k riešeniam, ktoré **udržia životaschopnosť funkčného územia mesta Lučenec v prirodzenej väzbe na mesto Lučenec** a zabezpečí zdroje potrebné pre jeho rozvoj vrátane ďalšieho kvalitnejšieho plánovania zabezpečenia verejných služieb a ich dostupnosti v území. V súvislosti s demografickými trendmi, klimatickými zmenami a ďalšími negatívnymi dopadmi globalizačných procesov, ktoré akcentujú význam rozvoja miestnej ekonomiky sa týmto systémovým prístupom a uvedomením môže sebestačnosť územia UMR Lučenec vzhľadom na jeho rozvojový prírodný a kultúrny potenciál výrazne zvýšiť.

Inovácie a inovačná schopnosť jednotlivých aktérov rozvoja je v súčasnosti považovaná za nevyhnutnú podmienku zvýšenia konkurencieschopnosti samotného územia, ale aj jednotlivých sektorov v ňom.

Pri tvorbe návrhu stratégie rozvoja UMR Lučenec si všetci zúčastnení uvedomovali, že v meniacom sa prostredí, či už z hľadiska náročnejších požiadaviek klientov (verejnej aj súkromnej sféry), alebo z hľadiska meniacich sa vnútorných a vonkajších podmienok, sú inovácie prostriedkom, ako sa s týmito zmenami vyrovnáť.

Integrovaná stratégia predpokladá, že naplnenie jej strategického cieľa teda musí byť naplnené s pomocou inovácií v:

- podnikateľskej infraštruktúre (technologické inovácie vo výrobe, nové produkty, previazanie tvorby inovácií na vedecko-výskumné inštitúcie, spoločné plány, horizontálna vertikálna spolupráca medzi aktérmi dodávateľského reťazca, tematické trhy, marketing);
- environmentálnej infraštruktúre (úspora energie, úspora prírodných zdrojov, alternatívne zdroje energie);
- fyzickej infraštruktúre (estetizácia a nové funkcie verejných priestorov, nové atraktívne vnútorné priestory);
- infraštruktúre voľného času (tematické cesty, rekreačné zóny, nové inovované produkty cestovného ruchu, agroturistické a wellness farmy);
- sociálnej infraštruktúre (denné centrá, flexibilná opatrovateľská služba, terénna sociálna práca).
- komunikačnej infraštruktúre (využívanie digitálnych technológií – elektronické služby, internetové riešenia).

Súčasne stratégia bude podporovať inovácie hlavne v:

- technologických výrobných procesoch a službách,
- znižovaní energetickej náročnosti,
- využívaní prírodného potenciálu,
- komunikácii smerom k verejnosti a odstraňovaní administratívnych a byrokratických prekážok,
- informovaní a vzdelávaní,
- a ďalších.

V rámci prípravy a následnej realizácie IÚS UMR Lučenec 2022 – 2027 (2030) je chápaná inovácia ako cieľavedomý dynamický rozvojový proces, ktorého výsledkom je pozitívna zmena. Teda inovácia nie je svojim poňatím len procesný úkon, ale postupný proces spoločenskej zmeny.

6.1 Politika rozvoja územia UMR Lučenec

Politika rozvoja územia UMR Lučenec je vyjadrená súborom zásad správania a konania zodpovedných subjektov ako 7 zásad naplňania vízie a cieľov rozvoja územia:

1. Vzhľadom k tomu, že územie UMR Lučenec nie je štandardnou administratívnou rozvojovou jednotkou ako napr. LAU 2, LAU 1 a pod., kľúčovým je **zjednotenie územia prostredníctvom spoločnej rozvojovej stratégie** (tvorby a realizácie).
2. Základom pre riadenie rozvojových procesov je **funkčné a formalizované partnerstvo**. Partnermi majú byť najmä tí, ktorí majú právomoci rozhodovať, tí, ktorí budú stratégiu a jej jednotlivé ciele realizovať, a tí, ktorí sú a budú príjemcovia plánovaných výstupov a výsledkov. Vzájomný rešpekt, duch spolupráce a partnerstvo sú kľúčovými princípmi pre rozvoj územia.
3. Spoločný strategický rámec musí byť podporený spoločne dohodnutým **inštitucionálnym rámcom** a spoločným lobovaním za spoločné záujmy.
4. Rôzne rozvojové dokumenty v území (PHRSR, územné plány, sektorové koncepcie), ich ciele a opatrenia, musia byť **územne a vecne integrované** a navzájom zosúladené a previazané.
5. Kľúčovými rozvojovými sektormi sú pre územie UMR Lučenec **energetika, obehové hospodárstvo, cestovný ruch a poľnohospodárstvo** s orientáciou na lokálnu produkciu, na ktoré budú nadväzovať ďalšie sektory verejné služby, tradičné remeslá.
6. IÚS UMR LC má prinášať **nové ekonomické impulzy** pre rozvoj územia, pre podporu vytvárania pracovných príležitostí, pre zvyšovanie zamestnanosti.
7. Pre zvýšenie efektivity a účinnosti IÚS sú kritické **kvalitné a transparentné verejné politiky**.

6.2 Vízia UMR Lučenec 2050

Napriek tomu, že IÚS UMR LC je pokrýva obdobie rokov 2022 – 2027 (2030) je vízia želaného stavu stanovená až na rok 2050, pretože je potrebné, aby vízia bola ambiciózna a motivujúca a presahuje súčasné plánovacie obdobie. Vízia „UMR Lučenec v roku 2050“ je postavená na využívaní potenciálu a príležitostiach rozvoja územia a je očakávaním vyriešenia prioritných spoločných problémov a potrieb. Je založená na odborných poznatkoch, názoroch a skúsenostiach zástupcov samospráv jadrového mesta Lučenec a 15 obcí mestského funkčného územia, organizácií a inštitúcií pôsobiacich v území UMR Lučenec. Vízia „UMR Lučenec 2050“ je spracovaná ako očakávaný stav v danom roku.

Vízia UMR Lučenec 2050

Mestské funkčné územie (UMR) s jadrovým mestom Lučenec je celistvým územím a prosperujúcou súčasťou Banskobystrického kraja, v ktorom aktéri rozvoja spoločne realizujú systémový a cielený rozvoj územia UMR Lučenec na princípoch integrovaného spravovania rozvoja územia a „smart city – smart village“.

UMR Lučenec 2050 je územím:

- ❖ **zaujímavým pre kvalitný život v ňom** reagujúcim na potreby verejných služieb dopravy, bývania i voľného času pre všetkých obyvateľov, najmä rodičov mladých ľudí a tých, ktorí sú najviac zraniteľní – deti, starí, chorí, sociálne vylúčení, či sociálnym vylúčením ohrození obyvatelia;
- ❖ **lákovým a dopravne dostupným pre investovanie a podnikanie** s rastom pracovných príležitostí v perspektívnych odvetviach hospodárstva;
- ❖ **so zdravším a kvalitnejším životným prostredím** a chránené pred negatívnymi vplyvmi zmeny klímy;
- ❖ **uceleným, dobre spravovaným a fungujúcim** na zásadách partnerstva sociálno-ekonomických partnerov.

6.3 Strategický cieľ UMR Lučenec 2022 – 2027 (2030)

Strategický cieľ UMR Lučenec 2022 – 2027 (2030) vychádza z podstaty zákona o obecnom zriadení, z ktorého určuje, že základnou úlohou obce pri výkone samosprávy je starostlivosť o všestranný rozvoj jej územia a o potreby jej obyvateľov. Jeho znenie je nasledovné:

Zvýšiť kvalitu života a prostredia na princípoch trvalo udržateľného rozvoja mestského funkčného územia mesta Lučenec ako celku.

Kvalita života je výsledkom vzájomného pôsobenia sociálnych, zdravotných, ekonomických a environmentálnych podmienok týkajúcich sa ľudského a spoločenského rozvoja. Na jednej strane predstavuje objektívne podmienky pre dobrý život, a na druhej strane subjektívne prežívanie dobrého života. Objektívna stránka zahŕňa napĺňanie sociálnych a kultúrnych potrieb v závislosti od materiálnej dostupnosti, spoločenskej akceptácie a fyzického zdravia jednotlivca. Subjektívne prežívanie kvality života zahŕňa dobrý životný pocit, pohodu a spokojnosť jednotlivca s vlastným životom.

Mesto Lučenec a jeho okolie je súčasťou okresu Lučenec, ktorý patrí dlhodobo k menej rozvinutým oblastiam Slovenska. Súčasný stav miestnej ekonomiky, na základe analýzy, je dosť nepriaznivý s negatívnym dopadom na sociálno-ekonomickú situáciu obyvateľstva. Výrazne negatívna situácia je v oblasti nezamestnanosti a je zapríčinená predovšetkým nedostatkom pracovných príležitostí a nízkou mierou investícií do tvorby nových pracovných miest. Podpisuje sa na tom aj zlá situácia v oblasti vzdelanosti obyvateľstva, nesúlad medzi ponukou pracovných miest a štruktúrou uchádzačov o zamestnanie, starnutie obyvateľstva, nedostatočný rozvoj technickej infraštruktúry i nevyhovujúca dopravná dostupnosť regiónu.

V dôsledku vysokej nezamestnanosti, nižšej mzdy a vyššej miery ekonomickej závislosti obyvateľstva sa územie UMR Lučenec, tak ako celý okres Lučenec, radí medzi oblasti **ohrozené chudobou**. Vysoký podiel rómskeho obyvateľstva žijúceho v zlých materiálnych

podmienkach a viacdtné domácnosti sú odkázané na poberanie dávok v hmotnej núdzi. Podiel obyvateľov v **hmotnej núdzi**⁴ je v okrese Lučenec dlhodobo vysoký.

Celkovo počet obyvateľov v území UMR Lučenec za porovnávané obdobie 2011 – 2020 klesá, rovnako ako klesá počet obyvateľov v BBSK, kým počet obyvateľov v rámci Slovenska v sledovanom období každoročne narastal. Prognóza demografie až do roku 2040 na úrovni okresu Lučenec naznačuje ďalší pokles počtu obyvateľstva, ako aj zvyšujúci sa priemerný vek obyvateľstva.

Na základe uvedeného územie zaznamenáva znižovanie dynamiky rozvoja a ekonomickej prosperity, pokles počtu obyvateľov a postupný odliv najmä mladých a vzdelaných ľudí do iných regiónov kraja, Slovenska a do zahraničia.

Indikátory plnenia strategického cieľa:

- Počet trvalo bývajúcich obyvateľov (mesto/obec/UMR Lučenec)
- Dlhodobá nezamestnanosť
- Index ekonomickej závislosti
- Počet poberateľov dávok v hmotnej núdzi
- Migrácia obyvateľstva
- Úroveň vzdelania obyvateľov
- Účasť obyvateľov na voľbách
- Spokojnosť obyvateľov so životom v meste/obci UMR Lučenec (prieskum)

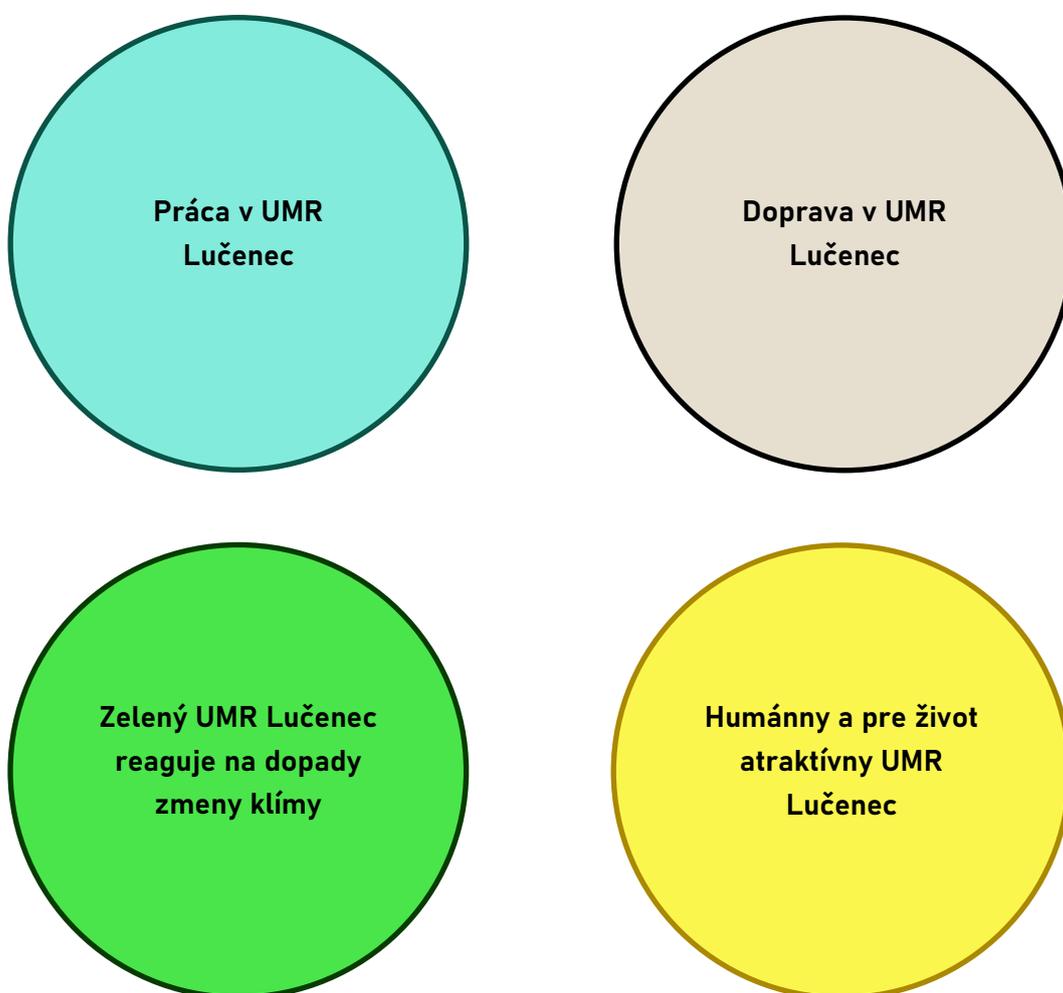
⁴ Ústredie práce sociálnych vecí a rodiny definuje hmotnú núdzu ako stav, keď príjem členov domácnosti nedosahuje sumy životného minima ustanovené osobitným predpisom a členovia domácnosti si nevedia alebo nemôžu prácou, výkonom vlastníckeho práva alebo iného práva k majetku a uplatnením nárokov zabezpečiť príjem alebo zvýšiť príjem. Základné životné podmienky na účely tohto zákona sú jedno teplé jedlo denne, nevyhnutné ošatenie a prístrešie.

6.4 Rozvojové oblasti

Kritéria pre vyčlenenie rozvojových oblastí pre UMR LC sú:

- príležitosti, ktoré je možné využiť,
- potenciál, ktorý sa v území nachádza, resp. je ho možné vybudovať,
- problémy/ohrozenia, ktoré je potrebné riešiť,
- realistický výhľad na dosiahnutie pozitívnej zmeny,
- možnosť priamej, či nepriamej intervencie (podpory) zo strany mestskej a obecných, samospráv, ale aj krajskej samosprávy BBSK.

IÚS UMR Lučenec definuje na plánovacie obdobie 2022 – 2027 (2030) **4 rozvojové oblasti**:

Každá rozvojová oblasť má svoje priority rozvoja a jeden špecifický cieľ. Tieto prvky sa vzájomne podporujú a integrujú. Na úrovni týchto špecifických cieľov je definovaný súbor indikátorov, cez ktoré sa bude hodnotiť dosahovanie cieľov. Špecifické ciele budú napĺňané súborom opatrení a aktivít.

V zmysle filozofie IÚS UMR LC sú Integrované územné investície na úrovni špecifických cieľov a Integrované projektové balíčky sú navrhnuté na úrovni priorít rozvoja, resp. na úrovni opatrení pre dané priority.

6.4.1 Rozvojová oblasť: Práca v UMR Lučenec

Rozvojová oblasť	Práca v UMR Lučenec
Priority rozvoja	Cestovný ruch
	Energetika a energetická efektívnosť
	Obehové hospodárstvo
	Poľnohospodárstvo so zameraním sa na lokálny a regionálny trh
	Podporné nástroje pre zvýšenie zamestnanosti
Špecifický cieľ	Zvýšiť zamestnanosť v území UMR Lučenec využitím jeho ekonomického potenciálu
Indikátory	<ul style="list-style-type: none"> Počet nových pracovných miest. Evidované % nezamestnanosti.

Zdôvodnenie

Nezamestnanosť v území UMR Lučenec v priemere predstavuje 9,30 %, čo je takmer o 7 % viac v SR, ale nižšia ako v BBSK. V 13tich obciach územia UMR Lučenec je % nezamestnanosti obyvateľstva vyššie ako je priemer za celé územie (až do 22%). Pre trh práce v rámci celého okresu, teda aj pre územie UMR Lučenec je charakteristický vysoký počet ťažko zamestnateľných evidovaných uchádzačov o zamestnanie.

Podľa situačnej analýzy BBSK je nezamestnanosť v okrese Lučenec (po koronakríze) 11,3 % a hodnota nezamestnanosti radí okres Lučenec od roku 2015 medzi 20 najmenej rozvinutých okresov Slovenska podľa Zákona č. 336/2015 Z. z. o podpore najmenej rozvinutých okresov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „Zákon č. 336/2015 Z. z.“)

Nezamestnanosť v území UMR Lučenec v priemere predstavuje 9,30 %, čo je takmer o 7% viac v SR, ale nižšia ako v BBSK. V 13tich obciach územia UMR Lučenec je % nezamestnanosti obyvateľstva vyššie ako je priemer za celé územie (až do 22 %). Pre trh práce v rámci celého okresu, teda aj pre územie UMR Lučenec je charakteristický vysoký počet ťažko zamestnateľných evidovaných uchádzačov o zamestnanie. Patria sem dlhodobo evidované nezamestnané osoby s nízkou úrovňou zručností a osoby s nízkou kvalifikáciou, ktorá nezodpovedá požiadavkám trhu práce. Podľa odhadu ÚPSVaR v Lučenci až tri štvrtiny nezamestnaných tvoria príslušníci marginalizovaných rómskych komunít, ktorí sú vážne ohrození viacgeneračnou chudobou. Väčšina týchto osôb je dlhodobo vylúčená z trhu práce, je odkázaná na dávky sociálnej pomoci a žije na hranici chudoby. Celkovo v území UMR Lučenec 4,2 % tvorí rómska národnosť, čo je o vyše 2 % viac ako je celoslovenský priemer a tiež viac ako je priemer v okrese Lučenec i v regióne BBSK.

Jednou z príčin vysokej dlhodobej nezamestnanosti je nevyhovujúca vzdelanostná štruktúra obyvateľstva. V UMR Lučenec v roku 2011 najpočetnejšiu skupinu tvorilo obyvateľstvo len so základným vzdelaním (18,47%) a treťou najpočetnejšou boli obyvatelia bez školského vzdelania (16,07 %). Vysokoškolsky vzdelaných bolo v rámci UMR len 9,87 % obyvateľov. Podľa sčítania obyvateľstva v r. 2021 je situácia vo vzdelanosti obyvateľstva lepšia, aj keď skupina obyvateľstva bez vzdelania spolu so skupinou len so základným vzdelaním (nad 14 rokov) tvorí 17,37 % a je druhou najpočetnejšou skupinou podľa dosiahnutého vzdelania obyvateľstva. Vysokoškolsky vzdelaných je 16,03 % obyvateľov a väčšina vysokoškolsky vzdelaných ľudí pracuje v meste Lučenec, v obciach UMR evidujú nedostatok vysokoškolsky vzdelaných odborníkov.

Z dôvodu nedostatku zaujímavých a lepšie platených pracovných pozícií a miest dlhodobo pretrváva problém nezamestnanosti absolventov stredných a vysokých škôl.

Ekonomickú aktivitu obyvateľstva a ekonomický rozvoj územia ovplyvňuje ukazovateľ index ekonomického zaťaženia osôb, ktorý predstavuje počet osôb v predproduktívnom a poproduktívnom veku k osobám v produktívnom veku. Zo štatistiky vyplýva, že v rozmedzí rokov 2011–2020 má index stúpajúci trend. Index je v porovnaní s krajom a SR nižší – v roku 2020 dosiahol hodnotu 46,78%, zatiaľ čo pre Slovensko to bolo 49,20 % a pre Banskobystrický kraj 48,62 %.

V rámci práce je potrebné sa zamerať najmä na prácu a zamestnanosť pre dve cieľové skupiny a to na:

- **Nekvalifikovaných** – na osoby ťažko uplatniteľné na trhu práce (dlhodobo evidovaní uchádzači o prácu na úrade práce),
- **Kvalifikovaných a vzdelaných** so zameraním sa na tvorbu podmienok a pracovných miest pre kvalitnú prácu s vyššou pridanou hodnotou.

Cieľom je zvyšovať zamestnanosť a posilniť trh práce rozvojom malého a stredného podnikania inovatívne a so smart riešeniami (technológie, manažment), s využitím potenciálu najmä v nižšie uvedených hospodárskych odvetviach a s využitím a doplnením disponibilnej infraštruktúry priemyselných zón v Lučenci, ktorá môže zvýšiť záujem etablovania nových investorov.

Perspektívnymi odvetviami pre rozvoj pracovných príležitostí v území UMR (vo väzbe na územie SPR Lučenec – Poltár – Veľký Krtíš) sú:

- Energetika a energetická efektívnosť
- Obehové hospodárstvo
- Cestovný ruch
- Poľnohospodárstvo s orientáciou hlavne na regionálny a lokálny trh

Opatrenia

Priorita: Cestovný ruch

- zefektívnenie využitia potenciálu turistického Novohradu,
- vybudovanie siete cykloturistických trás,
- tvorba novej ponuky komplexných produktov a služieb CR (najmä v oblastiach prírodného turizmu a miestnych atraktivít),
- zvýšenie ubytovacích kapacít a inovovanie ubytovania na súkromí.

Priorita: Energetika a energetická efektívnosť

- výrobné technológie, výstavba a rekonštrukcie budov a technológií,
- služby v oblasti zberu a spracovaní biomasy/odpadu,
- montáž a údržba infraštruktúry s vyššou energetickou efektívnosťou.

Priorita: Obehové hospodárstvo

- zriaďovanie prevádzok remesiel a služieb opráv – pre opätovné používanie výrobkov, materiálov,
- zriaďovanie stredísk pre zber výrobkov a materiálov odovzdávaných fyzickými a právnickými osobami a ich následnú redistribúciu.

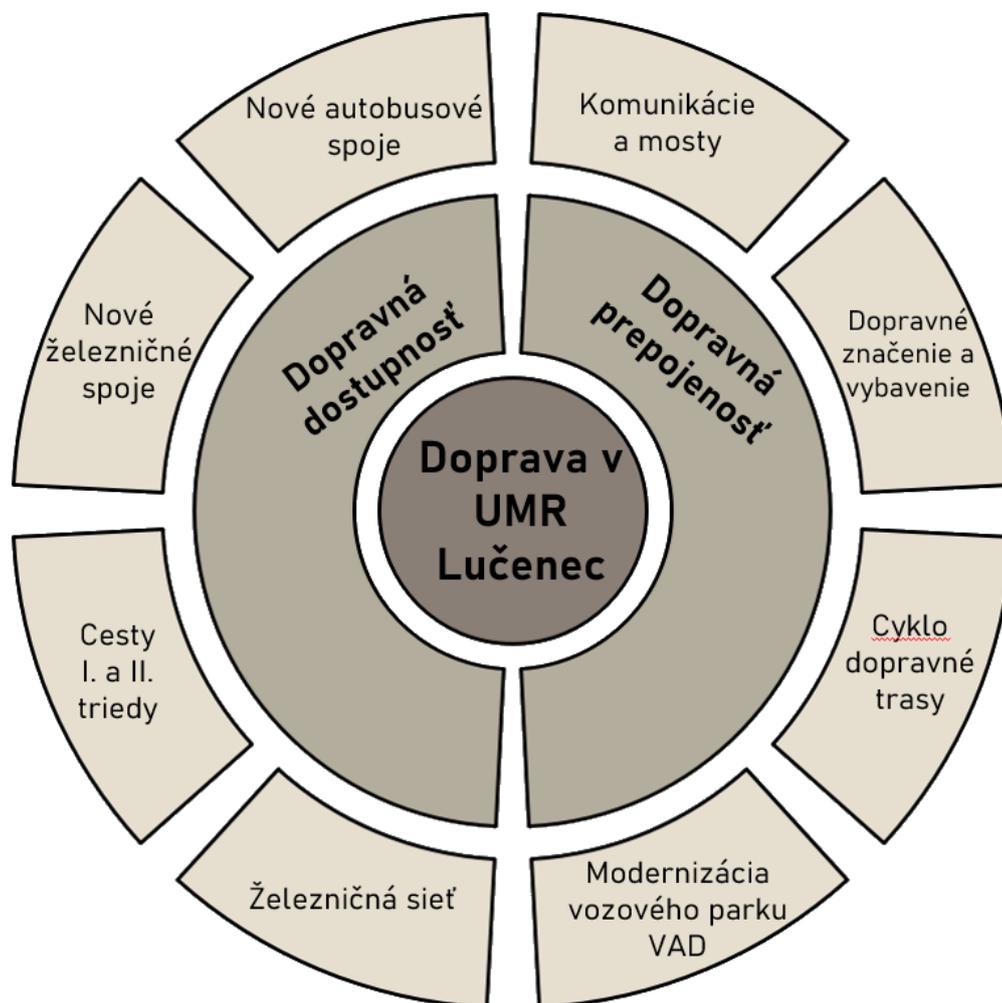
Priorita: Poľnohospodárstvo so zameraním sa na lokálny a regionálny trh

- vytvorenie podmienok pre spracovávanie, marketing predaja a odbyt poľnohospodárskych i remeselných výrobkov,
- rozvoj regionálnej značky.

Priorita: Podporné nástroje pre zvýšenie zamestnanosti

- zlepšovanie možností pre podnikanie a investície v území (rozšírenie priestorových možností pre etablovanie nových investícií – priemyselné parky, priemyselné zóny a budovanie infraštruktúry, rekonštrukcie budov, zvýhodnenie nájomov),
- získanie nových investorov a zvýšenie environmentálne a energeticky prijateľných investícií v priemyselnom parku v Lučenci,
- prepojenie podnikateľského a verejného sektora s univerzitami a ďalšími výskumno-vývojovými pracoviskami, pre zavádzanie inovácií/smart riešení v podnikaní a rozvoji hospodárstva v území UMR LC,
- zvyšovanie kvalifikácie pracovnej sily.

6.4.2 Rozvojová oblasť: Doprava v UMR Lučenec

Rozvojová oblasť	Doprava v UMR Lučenec
Priority rozvoja	Dopravná dostupnosť
	Dopravná prepojenosť
Špecifický cieľ	Zlepšiť dopravnú dostupnosť a dopravnú prepojenosť územia UMR Lučenec
Indikátory	<ul style="list-style-type: none"> • Dĺžka km novo vybudovaných rýchlostných ciest, ciest I., II. triedy. • Dĺžka km rekonštruovaných ciest III. triedy. • Vybudovaná rýchlostná komunikácia a pripojenie na diaľnicu. • Počet km cyklo dopravných ciest. • Počet osôb prepravených v MVD ročne. • Počet nových spojov do HU.

Zdôvodnenie

Rozvojová oblasť so zameraním na rozvoj dopravy a dopravnej infraštruktúry je prierezovou oblasťou s vplyvom na ekonomický rozvoj, na príchod investorov, na životné prostredie, na rozvoj cestovného ruchu a ďalšie, je dôležitým predpokladom rozvoja územia.

Územie UMR Lučenec a samotné mesto Lučenec sa nachádza na križovatke hlavných ciest a železničných trás a dopravná dostupnosť smerom do a z územia UMR aj v rámci cezhraničnej dopravy do a z Maďarska je témou regionálnou a národnou až medzinárodnou s návrhom prípravy a realizácie dopravných projektov na úrovni BBSK a štátu. Bariérou hospodárskeho rozvoja mestskej funkčnej oblasti /UMR Lučenec je najmä absencia južnej rýchlostnej cesty a chýbajúce napojenie územia na diaľničnú sieť, ako aj vybudovanie rýchlostnej komunikácie Lučenec – Salgotarján. Zo strany štátu je realizácia tejto infraštruktúry dlhodobou posúvaná a nevyriešená.

Z hľadiska vnútornej dopravnej prepojenosti územia UMR je nevyhnutná rekonštrukcia miestnych komunikácií, ktoré sú rastom intenzity osobnej dopravy preťažované. V území UMR prevládajú cesty III. triedy – 219 km. Ďalej je v ňom 37,36 km ciest E pre medzinárodnú dopravu, 82,7 km ciest I. triedy, 37,67 km ciest II. triedy. Hustota cestnej siete je 0,412 km/

km² a na 1000 obyvateľov pripadá 4,676 km ciest, čo je nad priemerom Slovenska: 0,368 km/km², 3,32 km/1000 obyvateľov⁵.

Podľa dotazníkového prieskumu medzi obcami tieto uvádzajú prevyšujúce využívanie osobnej automobilovej dopravy nad verejnou dopravou, čím dochádza k zahusťovaniu a zvyšovaniu intenzity dopravy na cestách v rámci územia UMR, ako aj v samotnom meste Lučenec, čo je spojené s potrebou realizácie dopravných investícií ako vnútorný dopravný okruh, s vybudovaním skľudnených zón, či s riešením statickej dopravy s budovaním záchytných parkovísk bez zhoršovania vplyvu dopravy na životné prostredie. Zvýhodňovanie, uprednostňovanie a zatraktívňovanie verejnej hromadnej dopravy je spoločnou výzvou územia UMR Lučenec.

Veľkým záujmom s vhodnými podmienkami v území je budovanie cyklo dopravných trás, ako prostriedok zvyšovania mobility v rámci územia UMR.

Okresom Lučenec prechádza 10 cyklotrás, ktoré majú spolu 142 km. V centrálnej časti mesta Lučenec síce sú vybudované cyklistické koridory (vyčlenenie časti komunikácie), no chýbajú samostatné cyklistické trasy, slúžiace pre nemotorový spôsob prepravy po meste. Z pohľadu prepojenia územia UMR má Lučenec spracované technické dokumentácie pre cyklistické napojenie na obce Vidiná a Halič a trasu medzi obcami Rapovce a Tomášovce. Pripravené projektové zámery už v súčasnosti majú aj ďalšie obce v území UMR – Halič, Tomášovce, Mikušovce.

Opatrenia

Priorita: Dopravná dostupnosť územia UMR

- rekonštrukcia existujúcich a výstavba nových ciest I. a II. triedy,
- rekonštrukcia existujúcich a výstavba nových úsekov železničnej siete,
- zavedenie nových/optimalizácia existujúcich národných a regionálnych verejnej autobusovej dopravy s dôrazom na medzi-mestské a diaľkové spoje,
- zavedenie nových/optimalizácia existujúcich národných a regionálnych liniek železničnej dopravy.

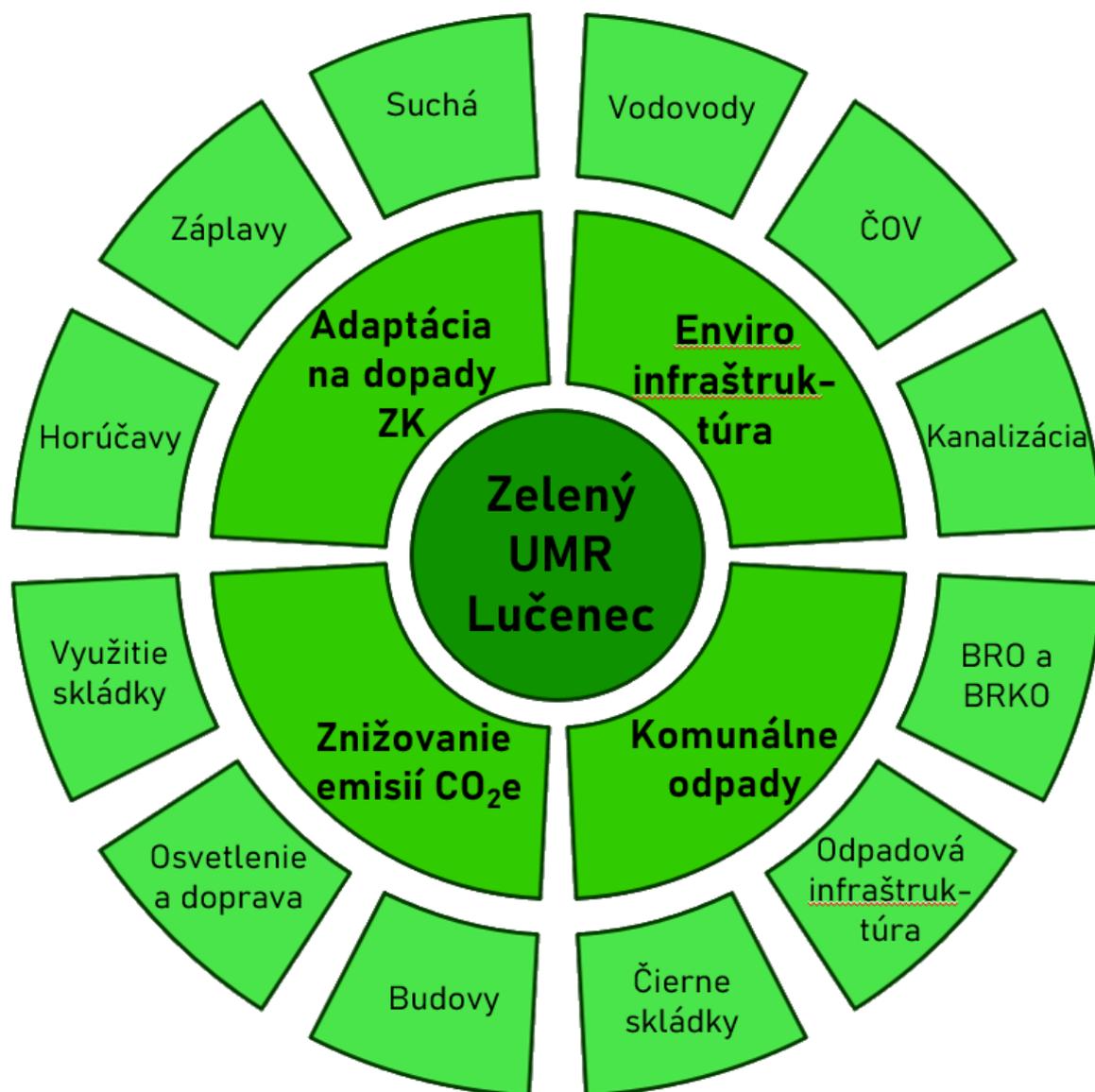
---

⁵ Zdroj: Mestský región Lučenec

Priorita: Dopravná prepojenosť v území UMR Lučenec

- rekonštrukcia a výstavba miestnych komunikácií a mostov,
- modernizácia dopravného značenia a dopravného vybavenia,
- modernizácia lokálnych spojov verejnej autobusovej dopravy,
- rozšírenie a zosieťovanie cyklistických dopravných trás v území UMR Lučenec,
- rekonštrukcia vybudovanie doplnkových prvkov cyklo-dopravných trás (cyklostanovištia, nabíjačky, servis, oddychové miesta).

6.4.3 Rozvojová oblasť: Zelený UMR Lučenec reaguje na dopady zmeny klímy

Rozvojová oblasť	Zelený UMR Lučenec reaguje na zmenu klímy
Priority rozvoja	Environmentálna infraštruktúra
	Nakladanie z komunálnym odpadom
	Znižovanie produkcie skleníkových plynov (mitigácia)
	Prispôsobovanie sa dopadom zmeny klímy (adaptácia)
Špecifický cieľ	Zlepšiť stav zložiek životného prostredia a zvýšiť odolnosť územia UMR Lučenec na dopady zmeny klímy
Indikátory	<ul style="list-style-type: none"> • Stav kvality povrchových vôd. • Stav kvality ovzdušia. • Produkcia komunálnych odpadov. • Pomer objemu (váhy) materiálovo zhodnoteného odpadu k celkovému separovanému odpadu. • Pomer súčasného stavu energetickej náročnosti objektov v správe mesta a obcí UMR Lučenec k východiskovému stavu (energetická efektívnosť objektov). • Pomer energeticky zhodnoteného odpadu (spaľovňa, bioplyn) k celkovej produkcii odpadu. • Počet osôb prepravených vo VD/MVD ročne (preferencia hromadnej dopravy pred individuálnou). • Počet cielených opatrení k zníženiu zraniteľnosti územia na dopady zmeny klímy.

Zdôvodnenie

Stratégia pre rozvojovú oblasť ZELENÝ UMR reaguje na stav a problémy v kvalite zložiek životného prostredia, najmä vody a ovzdušia a súčasťou tejto časti stratégie sú návrhy riešení v oblasti odpadového hospodárstva v území UMR Lučenec.

Voda

Územie UMR sa nachádza v povodí rieky Ipeľ, ktorý sa zaraďuje do povodia Dunaja a mestom preteká Krivánsky potok a jeho prítok Tuhársky potok, ktoré sa vlievajú do Ipeľa juhovýchodne od Lučenca. Stav povrchových vôd je nevyhovujúci z dôvodu znečisťovania odpadovými vodami z obcí bez čističiek odpadových vôd, ako aj činnosťami hospodárskych subjektov. Samočistiacu schopnosť vôd Tuhárskeho potoka ohrozuje aj nevyhovujúce koryto, ktoré je v časti pred Lučencom rovné s priamym vlievaním znečistenia do vodnej nádrže Ľadovo v Lučenci, ktoré slúži na rekreačné účely, vodné športy a rybolov, ale aj ako vodná nádrž na

zmiernenie privalovej vlny v prípade povodne. V súčasnosti je využívanie vodnej plochy L'adovo na kúpanie nevhodné práve z dôvodu znečistenia.

V území UMR Lučenec prevláda napojenie na verejný vodovod. Iba päť obcí využíva vlastné zdroje pitnej vody (studne) a nemajú vybudovaný vodovod (Pinciná, Veľká nad Ipl'om, Tuhár, Mýt'na a Panické Dravce).

Vážnejšia situácia je v oblasti napojenia obcí na verejnú kanalizačnú sieť, keď jedine mesto Lučenec sa blíži (97%) k plnej napojenosti obyvateľov na kanalizáciu a čistenie odpadových vôd. Vysokú napojenosť na kanalizáciu a ČOV majú obce Halič, Divín, tiež Tomášovce a Panické Dravce. Viaceré obce UMR Lučenec (8) nie sú odkanalizované a chýbajú čističky odpadových vôd – Boľkovce, Mikušovce, Pinciná, Rapovce, Stará Halič, Tuhár, Veľká nad Ipl'om, Vidiná.

Environmentálna infraštruktúra (vodovod a kanalizácia + ČOV) úplne chýba v 4 obciach (Veľká nad Ipl'om, Tuhár, Pinciná a Mýt'na).

Ovzdušie

Najväčším zdrojom znečistenia ovzdušia a tiež hluku je doprava, hlavne v centrálnej zóne jadrového mesta Lučenec. Počet malých zdrojov znečistenia ovzdušia v území UMR za posledných 5 rokov narastá a je predpoklad nárastu lokálneho znečisťovania ovzdušia rozširovaním vykurovania domova a bytov pevným palivom.

V meste Lučenec sa nachádza 54 stredných a veľkých zdrojov znečistenia ovzdušia a prevádzky na základe integrovaných povolení v súlade so Zák. č. 39/2013 Z.z. o integrovanej prevencii a kontrole životného prostredia (Ipeľské tehelne, závod Johnson Controls, chov ošípaných Agrospol, porážka dobytky, skládka Čurgov).

Odpady

Podľa údajov z prieskumu mesta Lučenec a obcí sa produkcia komunálnych odpadov v porovnaní rokov 2014 – 2020 v Lučenci a v blízkych obciach Tomášovce, Tuhár i Panické Dravce zvýšila (pri znižovaní počtu obyvateľov), v ostatných obciach buď sa produkcia komunálnych odpadov nezvyšovala, alebo poklesla. Zvýšilo sa najmä množstvo odpadového skla, kovového odpadu a elektroodpadov.

Štatistika ukazuje, že v rámci územia UMR v porovnaní rokov 2014 – 2020 stúpajúci trend má množstvo vyseparovaného odpadu. Od roku 2019 rastúci trend zaznamenáva aj zhodnocovanie biologicky rozložiteľného odpadu vďaka spolupráci obcí so spoločnosťou Agro CS, avšak je stále nedostatočné.

Z pohľadu množstva zhodnotenia biologicky rozložiteľného odpadu zaznamenávame v Lučenci stúpajúci trend. Vo vybraných obciach (Tomášovce, Trenč, Vidiná) sa nakladanie

s týmto typom odpadu rozbehlo najmä od roku 2019. Kompostovisko sa nachádza iba v Lovinobani, Lučenci a Tuhári. Zberný dvor sa nenachádza v žiadnej obci (iba v Tuhári ako dočasné uskladnenie odpadov za KD).

Lučenec zhodnocuje BRO a BRKO vo vlastnej kompostárni s naplnenou kapacitou (Regionálna kompostáreň BRO Lučenec).

Znižovanie produkcie skleníkových plynov

Na území udržateľného mestského rozvoja Lučenec bola spracovaná doteraz len Nízkouhlíková stratégia pre mesto Lučenec. Jej súčasťou je aj tzv. východisková inventúra emisií CO₂, ktorá je nevyhnutným nástrojom stanovenia skutočného stavu vyprodukovaných emisií CO₂ na danom území a následne stanovenia cieľov na ich zníženie a kroky na dosiahnutie cieľov.

Mesto Lučenec je najväčším producentom CO₂ v celom území UMR, tak zistenia z inventúry emisií sú pomerne smerodajné aj pre ostatné obce územia UMR, hlavne v časti „Percentuálny podiel emisií CO₂ podľa analyzovaných sektorov“. Referenčný rok je 2019.

V prípade, že subjekty neboli schopné poskytnúť dáta za zvolený referenčný rok, boli získané dáta čo najbližšie k referenčnému roku, prípadne stanovené kvalifikovaným odhadom (v zmysle príručky SEAP).

Najväčším producentom emisií CO₂ s pomedzi sektorov je priemysel, ďalej nasledujú budovy určené na bývanie, individuálna doprava a budovy mestskej a obecnej samosprávy. Vplyv verejného osvetlenia a verejnej dopravy je zanedbateľný.

Prispôsobovanie sa dopadom zmeny klímy

Región okolo jadrového mesta Lučenec možno charakterizovať z hľadiska dopadov zmeny klímy ako jeden z najexponovanejších v rámci SR.

Na základe Klimatického atlasu Slovenska, stránky intersucho.sk a ďalších údajov Slovenského hydrometeorologického ústavu je toto územie ohrozené:

- nárast priemernej teploty (do roku 2075 sa predpokladá nárast až o 4° C),
- častejšími a intenzívnejšími obdobiami dlhodobého sucha (spôsobený poklesom atmosférických zrážok o cca 10% a nepravidelnými periódami zrážok),
- častejšími a intenzívnejšími obdobiami vln horúčav, kedy teplota neklesne cez deň pod 30°C a v noci pod 20°C v súvislom období aspoň 3 dní,
- častejšími a intenzívnejšími privalovými zrážkami (po búrkach a prietržiach mračien), spôsobujúcimi povodne hlavne na malých tokoch, ale aj mimo tokov.

Tieto dopady majú a budú mať ešte väčší vplyv v regióne na:

- zvýšený výpar a nižšia vlhkosť pôdy,
- zmenu ekosystémov,
- zníženie biodiverzity,
- pokles poľnohospodárskej produkcie,
- pokles zásob povrchovej a podzemnej vody,
- zvýšený výskyt zdravotných ťažkostí, poškodzovanie infraštruktúry, zníženú produktivitu práce.

Dôsledky týchto dopadov sa najviac priamo dotknú (ich intenzita bude v závislosti systémovej adaptácii) sociálne, ekonomicky a zdravotne zraniteľných skupín obyvateľstva, ale budú mať negatívny vplyv aj na obce s nízkym rozpočtom, ktoré nemajú kapacitu prípadné škody sanovať.

Špeciálnou kategóriou je mesto Lučenec, ktoré vzhľadom k hustote obyvateľstva a komunikačným systémom, ako aj vzhľadom na vysoký výskyt spevnených plôch, bude na dopady zmeny klímy zvlášť citlivé.

Opatrenia

Priorita: Environmentálna infraštruktúra

- dobudovania kanalizačných systémov a čističiek odpadových vôd,
- dobudovanie systému zásobovania nezávadnou pitnou vodou,
- technické zabezpečenie informačných a monitorovacích systémov.

Priorita: Nakladanie s komunálnymi odpadmi

- zníženie produkcie a zvýšenie separácie KO,
- zvýšenie zhodnocovania BRKO,
- dobudovanie a modernizácia infraštruktúry v systéme odpadového hospodárstva,
- predchádzanie vzniku a likvidácia čiernych skládok,
- zvýšenie účinnosti environmentálnej výchovy.

Priorita: Znižovanie produkcie skleníkových plynov

- zvyšovanie energetickej efektívnosti rekonštrukciou verejných/obecných budov,
- zvyšovanie energetickej efektívnosti rekonštrukciou verejných osvetlení,
- energetické využitie odpadov,

- zníženie príspevku dopravy k produkcii skleníkových plynov.

Priorita: Prispôsobovanie sa dopadom zmeny klímy

- adaptačné opatrenia na vlny horúčav v sídlach,
- adaptačné opatrenia na záplavy v sídlach a krajine,
- adaptačné opatrenia na suchá v sídlach a krajine.

6.4.4 Rozvojová oblasť: Humánny a pre život atraktívny UMR Lučenec

Rozvojová oblasť	Humánny a pre život atraktívny UMR Lučenec
Priority rozvoja	Sociálne služby pre seniorov
	Sociálna inklúzia MRK
	Školstvo
	Bývanie
	Voľný čas
Špecifický cieľ	Zvýšiť kvalitu verejných služieb v území UMR Lučenec
Indikátory	<ul style="list-style-type: none"> • Počet obyvateľov mesta Lučenec. • % prijímateľov terénnych a krátkodobých pobytových sociálnych služieb v meste. • Počet poberateľov dlhodobých pobytových služieb., • % hrubej zaškolenosti detí v MŠ. • Pomer počtu prospievajúcich žiakov z MRK a SZP (dostatočný prospech na konci školského roka) k celkovému počtu žiakov z MRK. • Počet nových a zavedených výchovno-vzdelávacích programov v základných školách pre deti so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami. • Pomer počtu poskytnutých nájomných bytov (seniori, rodiny s deťmi) k počtu žiadateľov o nájomné bývanie. • Plocha novo vybudovaných rekreačných a voľnočasových zón.

Zdôvodnenie

Demografickým faktom je, že svet, Európa a Slovensko starne. A starne aj BBSK a s ním aj okres i UMR Lučenec. Podľa štatistických údajov (ŠÚ SR) a prognózy sa predpokladá nárast populačného starnutia okresu Lučenec, teda aj územia UMR Lučenec. Podiel osôb vo veku 65 a viac rokov narastie z 16,1% v roku 2018 na 25,5 % v roku 2040 a index starnutia sa zvýši zo 104,4 v r. 2019 na 199,1 v roku 2040. Zo štatistických údajov tiež vyplýva, že priemerom v podiele osôb v seniorskom veku sa územie UMR Lučenec nachádza nad počty seniorov v SR aj v BBSK – najmä mesto Lučenec a až 8 obcí územia UMR.

Z vyššie uvedeného vyplýva, že v súčasnosti mesto Lučenec a niektoré obce v jeho okolí poskytujú pomerne širokú škálu sociálnych služieb – aj pobytové aj terénne opatrovateľské služby, avšak vzhľadom na vyvíjajúcu sa demografiu a starnutie obyvateľstva nie sú dostatočné a nebudú v budúcich rokoch postačovať.

Rozvojová oblasť „Humánny a pre život atraktívny UMR Lučenec“ zahŕňa širokú škálu verejných služieb, ktoré sú predpokladom kvalitného a spokojného života obyvateľov. Na základe analýzy je stratégia zameraná na vybrané služby z hľadiska potrieb skupín obyvateľstva. V území UMR Lučenec boli identifikované spoločné rozvojové výzvy v oblasti verejných služieb:

- starostlivosti o zraniteľné skupiny obyvateľstva, najmä o zvyšujúci sa počet starších obyvateľov – seniorov a početné rómske obyvateľstvo a riešenia inklúzie,
- kvalitná školská infraštruktúra vrátane zvyšovania kapacít a vzdelávanie v MŠ a ZŠ najmä pre deti zo špeciálnymi VVZ potrebami,
- dostupnosť bývania najmä pre mladé rodiny a ponuka pre atraktívny voľný čas.

Celkovo v území UMR Lučenec podľa sčítania obyvateľstva (SODB) v r. 2021 - 0,24% obyvateľov tvorí rómska národnosť, čo je o takmer 1% menej ako je celoslovenský priemer a tiež menej ako je priemer v okrese Lučenec i v regióne BBSK. Podľa SODB 2011 žilo v UMR Lučenec 4,2% obyvateľstva rómskej národnosti, čo bolo o vyše 2% viac ako bol celoslovenský priemer a tiež viac ako bol priemer v okrese Lučenec i v regióne BBSK.

Avšak reálne a podľa Atlasu rómskych komunít (2019) až 48% osídlení a 40% rómskych obydľí z celkového počtu obydľí v rámci okresu Lučenec sa nachádza v území UMR Lučenec. V porovnaní rokov 2013 a 2019 počet obydľí narástol v absolútnej hodnote o 96, čo je nárast za 6 rokov o 36 %. Napr. v obci Trenč žije až 91% Rómov na počet obyvateľov obce, ďalej Rapovce (41 – 50%), Veľká nad Ipľom (31 – 40%).

V samotnom meste Lučenec, ale aj v ďalších obciach – Divín a Lovinobaňa, žije od 11 do 20% Rómov. Pre územie UMR, najmä pre obce okolia mesta Lučenec s vysokým % rómskej populácie sú prostriedkom sociálnej inklúzie komunitné činnosti a terénna sociálna práca, ako aj skvalitňovanie fyzického prostredia rómskych obydľí. Komunitné centrá, ktorých je v území nedostatok, môžu poskytovať kompletné sociálne a komunitné služby a ich prostredníctvom prispievať k sociálnej integrácii sociálne vylúčených osôb.

Mesto Lučenec a obce UMR poskytujú sociálne služby v súlade so schválenými Komunitnými plánmi aj ďalším cieľovým skupinám odkázaným na sociálne služby, v spoločnom rozvojovom dokumente sú identifikované spoločné problémy a potreby v oblasti sociálnej starostlivosti.

Podľa sčítania obyvateľstva v r. 2011 až 16 % obyvateľov bolo bez školského vzdelania a až 18 % len so základným vzdelaním, spolu 34 %. Po 10 rokoch (SODB 2021) tvorí obyvateľstvo bez vzdelania, spolu so základným vzdelaním 20,66 %. V území UMR Lučenec stále hovoríme o nevyhovujúcej vzdelanostnej štruktúre obyvateľstva. Podľa sčítania obyvateľstva v r. 2021 skupina obyvateľstva bez vzdelania tvorí spolu so skupinou len so základným vzdelaním (nad 14 rokov) 17,37 % a je druhou najpočetnejšou skupinou podľa dosiahnutého vzdelania obyvateľstva. Vzdelávanie a vzdelanie a je výzvou pre samosprávy a materské a základné

školy. Okrem rekonštrukcie a modernizácie školskej infraštruktúry a rozširovanie kapacít MŠ je potrebné zamerať sa na posilňovanie vzdelávania detí a žiakov so sociálne znevýhodneného prostredia a detí a žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, ktorých počet rastie. V Lučenci vykazovali v školskom roku 2019/2020 viac ako 10,23 % žiakov so ŠVVP (233), v šk. roku 2020/2021 to bolo 10,44 % (239 žiakov). Pomerne vysoký počet detí so ŠVVP evidujú aj ZŠ v Lovinobani, v Haliči, v Divíne (34). Obec Trenč uvádza, že ZŠ v obci navštevujú len deti zo sociálneho znevýhodneného prostredia, kde je vysoký predpoklad vysokého počtu žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami.

Na školách je potrebné aktívne implementovať prvky inklúzie žiakov zo sociálne slabších rodín do procesov vzdelávania a realizovať aktivity nielen pre žiakov, ale aj pre ich rodičov a rodinných príslušníkov. Pre sociálne slabších, zaostalých, prípadne mentálne, či psychicky postihnutých žiakov vzniká potreba zavedenia celodennej starostlivosti a vzdelávania, s čím úzko súvisí potreba prijať do škôl viac odborných asistentov a riešiť problémy týchto detí a rodín aj v spolupráci so sociálnou službou včasnej intervencie.

Pre obdobie 2022 – 2027 (2030) sú v území UMR plánované rekonštrukcie budov a areálov školskej infraštruktúry zamerané na zateplovanie a zvyšovanie energetickej efektívnosti, rekonštrukciu a modernizáciu vnútorných priestorov, riešenie bezbariérovosti.

Významnými podmienkami pre život v meste Lučenec a jeho okolí je finančne dostupné a kvalitné bývanie vrátane možností pre trávenie voľného času pre všetky vekové skupiny obyvateľstva. Výstavba nových, najmä nájomných bytov, je jedným z predpokladov udržateľnosti i nárastu počtu obyvateľov. Rozvoj bývania priamo súvisí s dopytom po nájomných bytoch a s pracovnými príležitosťami. Podľa Zoznamu dotácií na nájomné byty (zdroj: www.mindop.sk) bolo v území UMR za posledných 5 rokov 2016 – 2021 postavených spolu 161 bytov. Z toho najviac v meste Lučenec (124). Aj keď mesto Lučenec už postavilo viacero bytov, záujem, a to najmä o cenovo dostupné nájomné bývanie pre mladé rodiny pretrváva. Len samotné mesto Lučenec plánuje po roku 2025 vybudovať viac ako 500 bytov a výstavba bytov bude predmetom nového programu rozvoja bývania, ktorý môže mať širší územný rozsah, teda rozvoj bývania v meste a v jeho okolí (UMR Lučenec).

Atraktivnosť ponuky voľnočasových aktivít a krátkodobej „prímestskej“ rekreácie pre domácich obyvateľov, ale aj pre návštevníka územia, zvyšuje záujem o život v území. Zámerom je preto zatraktívnenie príležitostí pre aktívne trávenie voľného času – príležitosti pre pohybové aktivity, šport a podporu zdravia, ako aj pre kultúrne vyžitie.

Opatrenia

Priorita: Sociálne služby pre seniorov

- posilnenie opatrovateľských služieb,

- posilnenie terénnej sociálnej práce,
- zvýšenie kapacity denných zariadení,
- zvýšenie kapacity pobytových zariadení v súlade so zásadami deinštitucionalizácie,
- vzdelávanie v oblasti sociálnych služieb a sociálnej starostlivosti,
- športová vybavenosť a aktivity zacielená na seniorov.

Priorita: Sociálna inklúzia MRK

- posilnenie a rozšírenie komunitných činností (vybudovanie siete komunitných centier, posilnenie terénnej sociálnej práce),
- posilnenie vzdelávania detí a žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia so špeciálnymi výchovno – vzdelávacími potrebami v MŠ a ZŠ,
- vybudovanie technickej/environmentálnej/hygienickej i dopravnej infraštruktúry v lokalitách MRK.

Priorita: Školstvo

- skvalitnenie školskej infraštruktúry – ZŠ,
- skvalitnenie školskej infraštruktúry a rozšírenie kapacít MŠ,
- inovovanie výchovno-vzdelávacieho procesu za účelom rozvoja kľúčových kompetencií žiakov škôl v súlade s potrebami stredného školstva.

Priorita: Bývanie

- výstavba nájomných bytov najmä pre sociálne slabšie skupiny obyvateľstva,
- výstavba a rekonštrukcia bytov s opatrovateľskou službou,
- vytváranie podmienok a stavebných pozemkov a služieb pre príchod mladých ľudí do územia – vybudovanie infraštruktúry k IBV,
- rekonštrukcia verejných priestorov, oddychových zón, humanizácia sídlisk a vnútro blokových priestorov.

Priorita: Voľný čas

- zlepšenie stavu existujúcich a vyvážanie nových voľnočasových zón pre krátkodobú a víkendovú mestskú, prímestskú rekreáciu,
- modernizácia a vytvorenie novej ponuky voľnočasovej infraštruktúry a služieb s regionálnym vplyvom (pohybové aktivity, relax a posilňovanie zdravia),
- skvalitnenie a sprístupnenie športovej infraštruktúry pre športovú a širšiu verejnosť a vytvorenie podmienok pre zvyšovanie návštevnosti na významných športových udalostiach,
- skvalitnenie kultúrnej a spoločenskej infraštruktúry a vytvorenie podmienok pre zvyšovanie návštevnosti na významných kultúrnych udalostiach.

7 Mechanizmus implementácie IÚS UMR Lučenec 2022 – 2027 (2030)

Implementácia IÚS UMR Lučenec 2022 – 2027 (2030) vychádza z nasledujúcich **zásad**:

- IÚS je spoločným PHSR pre skupinu obcí UMR Lučenec, alebo je podkladom k aktualizácii PHSR v obciach, ktoré už majú schválený PHSR na programové obdobie 2022 – 2027.
- IÚS je spoločným rozvojovým dokumentom na území UMR Lučenec, na ktorý sa musí prihliadať pri realizovaní všetkých rozvojových a rozvoj podporujúcich aktivít územia UMR.
- IÚS je otvorený, verejne dostupný dokument, priebežne aktualizovaný a reagujúci na prichádzajúce podnety, príležitosti a zmeny vonkajšieho prostredia.

7.1 Úrovne implementácie IÚS UMR Lučenec

Mechanizmus implementácie IÚS UMR Lučenec vychádza z inštitucionalizovaného mechanizmu založeného na Memorande o spolupráci na príprave a implementácii Integrovannej územnej stratégie udržateľného mestského rozvoja Lučenec a na Štatúte Kooperačnej rady UMR Lučenec.

Aby bol implementačný mechanizmus IÚS **účinný**, musia byť všetky okruhy činností implementačného mechanizmu:

- **priradené** k povinnostiam a zodpovednostiam subjektom Kooperačnej rady UMR Lučenec a k povinnostiam a zodpovednostiam samospráv územia UMR Lučenec,
- navzájom logicky **prepojené**,
- **zdokumentované** v príslušných právnych a organizačných dokumentoch (systém internej komunikácie a rozhodovania, komunikačná stratégia navonok k programovým alebo projektovým partnerom, odbornej verejnosti, občanom a pod).

Predpokladmi pre realizáciu činností súvisiacich s implementáciou IÚS UMR Lučenec ako spoločného PHSR sú:

- **Riadiaca pozícia jadrového mesta Lučenec** vyplývajúca z platnej legislatívy, metodík a memoranda o spolupráci a **existencia odborných kapacít** (min. 2 odborníkov/projektových manažérov s potrebnými kompetenciami v oblasti programovania rozvoja a projektového manažmentu – vedomosti, zručnosti, skúsenosti).
- Existencia inštitucionálneho prostredia, a to Kooperačnej rady UMR Lučenec, kedy sú úlohy a zodpovednosti z toho vyplývajúce začlenené do činnosti **kancelárie Kooperačnej rady UMR**.

- **Akčného plánu IÚS UMR LC ako súboru akčných plánov mesta Lučenec a obcí UMR Lučenec** v podobe projektov, projektových zámerov a projektových ideí, ktoré boli identifikované mestom a obcami, resp. ďalšími subjektmi v priebehu prípravy IÚS, a ktoré sú kategorizované v zmysle strategickej časti Integrovannej územnej stratégie UMR Lučenec (uvedené v samostatnej Prílohe 2 IÚS).
- Rámcové zoskupenia **Integrovaných územných investícií (IÚI)** a k nim prislúchajúcich **Integrovaných projektových balíkov (IPB)** na plnenie strategického a špecifických cieľov IÚS. Podrobnejšie vypracované, a na základe kritérií Koordinačnou radou UMR vybrané, integrované územné investície (IÚS) a integrované projektové balíky (IPB) budú pripravené na priame financovanie zo zdrojov EFRR z alokácie pre UMR Lučenec (návrhy 4och IÚS a IPB a ďalších 3 potenciálnych územných investícií sú súčasťou tohto implementačného mechanizmu). **Návrh IÚS a IPB vychádza z Akčného plánu IÚS UMR Lučenec ako súboru akčných plánov mesta Lučenec a konkrétnych 15tich obcí.**
- Dostupné **finančné zdroje** (viď. podkapitola 7.5).
- **Mechanizmus monitoringu a vyhodnocovania** plnenia spoločného rozvojového dokumentu (viď. podkapitola 7.4)

Mechanizmus implementácie IÚS UMR Lučenec prebieha na 2 úrovniach, a to na úrovni Kooperačnej rady UMR Lučenec a na úrovni mesta Lučenec a obcí UMR Lučenec (IÚS ako spoločný PHSR schválený na úrovni mesta/príslušnej obce).

7.1.1 Mechanizmus implementácie na úrovni Kooperačnej rady UMR Lučenec

Kooperačná rada (KR) UMR LC rozhoduje, v súlade so Štatútom KR, o:

- prijatí Integrovannej územnej stratégie udržateľného mestského rozvoja Lučenec (IÚS UMR LC),
- zmenách/aktualizácii IÚS UMR LC,
- zaradení/vyradení projektov/projektových zámerov/projektových ideí do Akčného plánu IÚS UMR LC,
- zaradení/vyradení projektov/projektových zámerov do Integrovaných projektových balíkov IÚS UMR LC,
- zložení a výbere daného integrovaného projektového balíčka pre financovanie zo zdrojov pridelených UMR Lučenec,
- projektoch, ktoré budú predložené na Radu partnerstva na financovanie zo zdrojov UMR Lučenec, zo zdrojov BBSK.

Kooperačná rada nerozhoduje o:

- projektoch, ktoré sú z Akčného plánu UMR LC a predkladajú ich jednotlivé subjekty (skupiny subjektov) do dopytovo-orientovaných finančných schém. KR môže vyjadriť stupeň odporúčania pre prijatie daného projektu na základe posúdenia miery

akou daný projektový zámer prispieva k naplneniu cieľov IÚS, jeho pripravenosti, vecného a časového súladu s procesom implementácie IÚS.

Kooperačná rada sa podieľa na:

- monitoringu napĺňania plánovaných aktivít v rámci IÚS UMR LC,
- hodnotení napĺňania strategického cieľa IÚS UMR LC v zmysle stanovených indikátorov – hodnotenie každé 4 roky,
- hodnotení plnenia cieľov a opatrení pre jednotlivé rozvojové oblasti v zmysle stanovených indikátorov – hodnotenie každé 2 roky.

Kooperačná rada UMR Lučenec a jej štatút sa stáva formálnou štruktúrou riadenia rozvoja územia UMR Lučenec vymedzeného katastrálnymi hranicami mesta Lučenec a 15 obcí.

7.1.2 Mechanizmus implementácie na úrovni mesta/obce UMR Lučenec

Implementáciu IÚS UMR Lučenec, ako spoločného PHSR, bude koordinovať jadrové mesto Lučenec a jeho partneri – samosprávy obcí v území UMR Lučenec.

Hlavné zásady realizácie IÚS ako spoločného PHSR:

1. IÚS/PHSR je základným rozvojovým dokumentom mesta/obce, na ktorý sa musí prihliadať pri realizovaní všetkých rozvojových aktivít.
2. IÚS/PHSR je usmerňujúci dokument pre zámery a aktivity všetkých subjektov, ktoré pôsobia na území mesta/obce.
3. Za implementáciu IÚS/PHSR sú zodpovedné volené a výkonné orgány samosprávy mesta a obcí.
4. Pravidlá realizácie IÚS/PHSR sú stanovené a verejne známe a celý proces je formalizovaný.
5. Aktivity z AP mesta a obcí sú premietané v programovom rozpočte mesta a obcí.
6. Všetky aktivity, vyžadujúce pre svoju realizáciu záber územia v meste a v obciach (umiestňovanie stavieb, prevádzok, investičných aktivít, rekonštrukcie a pod.) musia byť v súlade, resp. priamo premietnuté do územného plánu mesta/obcí, alebo do inej príslušnej územnoplánovacej dokumentácie.
7. IÚS/PHSR a územný plán mesta/obce sú v súlade.
8. Odvetvové koncepcie/stratégie sú v súlade s IÚS/PHSR.
9. V každej činnosti rozvojového procesu sa zaistí účasť tých, ktorí „musia“ byť zainteresovaní a umožní účasť tých, ktorí „chcú“ byť zainteresovaní.
10. Manažment rozvoja mesta/obce je efektívny tzn., že rozsah činností a realizácie aktivít a úloha je optimálna a logicky priradená pre výkon organizačných jednotiek

(oddelení, komisií a pod.). Činnosti, ktoré nie je možné kvalitne a efektívne zaistiť vlastnými odbornými kapacitami, sú pokryté externými subjektmi.

Mesto/obec rozhoduje o:

- prijatí Integrovanej územnej stratégie udržateľného mestského rozvoja Lučenec (IÚS UMR LC) ako o spoločnom a teda i vlastnom PHSR na obdobie rokov 2022 – 2027 , výhľadovo 2030,
- zmenách/aktualizácii IÚS UMR LC/spoločného PHSR po prerokovaní a schválení zmien na úrovni Kooperačnej rady UMR Lučenec,
- zaradení/vyradení projektov/projektových zámerov/projektových ideí do akčného plánu mesta/obce v súlade s cieľmi a opatreniami IÚS UMR LC.

Mesto/obec navrhuje:

- IÚS a IPB a zaradenie/vyradenie projektov/projektových zámerov do IÚS a IPB, následne tieto návrhy prerokováva v Kooperačnej rade,
- projekty, ktoré budú predložené na Radu partnerstva na financovanie zo zdrojov UMR Lučenec, zo zdrojov BBSK, následne tieto návrhy prerokováva v Kooperačnej rade.

Mesto/obec (vid'. kapitola 7.4):

- aktualizuje akčný plán mesta/obce,
- monitoruje realizáciu plánovaných aktivít na území mesta/obce s príspevkom pre územie UMR Lučenec,
- vyhodnocuje (každé 2 roky) plnenie cieľov a opatrení pre jednotlivé rozvojové oblasti v zmysle stanovených indikátorov,
- vyhodnocuje (každé 4 roky) napĺňanie strategického cieľa IÚS UMR LC na úrovni mesta/obce s príspevkom pre územia UMR Lučenec v zmysle stanovených indikátorov.

7.2 Rámcové zoskupenie IÚI a IPB

Návrhy Integrovaných územných investícií - IÚI⁶ a integrovaných projektových balíkov - IPB⁷ sú zostavené v súlade s platnou metodikou⁸ a sú nástrojom plnenia cieľov spoločnej stratégie UMR Lučenec. Teda vychádzajú z priorít, cieľov a opatrení IÚS UMR Lučenec a kombinujú, v súlade s princípmi integrácie, plánované projekty a projektové zámery zakomponované v akčných plánoch mesta a obcí územia UMR Lučenec k 30.06.2022.

Vzhľadom na skutočnosť, že integrovaný prístup k územnému rozvoju sa v území UMR Lučenec aplikuje prvýkrát, aktéri rozvoja v území nemajú cielene pripravené projekty a dostatok projektových zámerov pre naplnenie spoločných cieľov definovaných v integrovanej územnej stratégii. Doterajšie správanie a konanie v rozvoji území mesta a obcí bolo silne ovplyvňované štátnou politikou a to prostredníctvom prípravy a realizácie dopytovo orientovaných projektov viažucich sa len na územie daného mesta/obce bez cielenej spolupráce a plánovaných synergických efektov rozvoja širšieho územia.

Projekty, ich tvorba a manažment, sú jedným z nástrojov pre napĺňanie IÚS UMR Lučenec, teda by mali byť zamerané na riešenie už identifikovaných cieľov a opatrení. V implementačnej fáze IÚS UMR Lučenec tak bude nevyhnutné pripravovať integrované projekty a investície so zameraním na plnenie spoločnej stratégie.

Mesto Lučenec a obce, resp. ich sociálno-ekonomickí partneri, by mali vytvárať a iniciovať prednostne projekty, ktoré sú v súlade so spoločnou stratégiou a sú príspevkom pre dosahovanie plánovaných cieľov rozvoja územia UMR Lučenec.

---

⁶ **Integrované územné investície** sú jedným z kľúčových nástrojov implementácie IÚS prostredníctvom zdrojov fondov EÚ v programovom období 2021 – 2027. IÚI vzniká prepojením minimálne jednej kľúčovej aktivity s jednou doplnkovou aktivitou, ktoré sú identifikované v zozname aktivít IÚS.

⁷ **Integrovaný projektový balíček** - súbor vzájomne prepojených a súvisiacich projektov, ktorého realizácia ako celku je potrebná pre naplnenie niektorej z priorít IÚS. Jadrom integrovaného projektového balíčka je spravidla kľúčová aktivita, ktorej efekt je podporený doplnkovými aktivitami.

⁸ [Jednotný metodický rámec](#) pre prípravu integrovaných územných stratégií a investícií v SR v programovom období 2021 – (Príloha 4 metodiky na tvorbu PHRSR).

Na základe schválenia projektového zámeru vo vedení mesta/obce a následne v Kooperačnej rade UMR Lučenec sa vypracováva projekt (vlastnými alebo externými kapacitami), ktorý sa predkladá do zodpovedajúcich finančných schém.

Navrhované 4 IÚS a IPB budú po ich doplnení a výbere na úrovni Kooperačnej rady UMR Lučenec pripravené pre financovanie zo zdrojov EFRR pre UMR Lučenec.

7.2.1 IÚI - Zvýšenie zamestnanosti v území UMR Lučenec využitím jeho ekonomického potenciálu

IPB 1 Zamestnanosť v oblasti CR

- zefektívnenie využitia potenciálu turistického Novohradu,
- vybudovanie siete cykloturistických trás,
- tvorba novej ponuky komplexných produktov a služieb CR (najmä v oblastiach prírodného turizmu a miestnych atraktivít),
- zvýšenie ubytovacích kapacít a inovovanie ubytovania na súkromí.

IPB 2 Zamestnanosť v oblasti energetiky a energetickej efektívnosti

- výrobné technológie, výstavba a rekonštrukcie budov a technológií,
- služby v oblasti zberu a spracovaní biomasy/odpadu,
- montáž a údržba infraštruktúry s vyššou energetickou efektívnosťou).

IPB 3 Zamestnanosť v oblasti obehového hospodárstva

- zriaďovanie prevádzok remesiel a služieb opráv – pre opätovné používanie výrobkov, materiálov,
- zriaďovanie stredísk pre zber výrobkov a materiálov odovzdávaných fyzickými a právnickými osobami a ich následnú redistribúciu.

IPB 4 Zamestnanosť v oblasti poľnohospodárstva so zameraním sa na lokálny a regionálny trh

- vytvorenie podmienok pre spracovávanie, marketing predaja a odbyt poľnohospodárskych i remeselných výrobkov,
- rozvoj regionálnej značky.

IPB 5 Zvýšenie zamestnanosti cez podporné nástroje

- zlepšovanie možností pre podnikanie a investície v území (rozšírenie priestorových možností pre etablovanie nových investícií – priemyselné parky, priemyselné zóny a budovanie infraštruktúry, rekonštrukcie budov, zvýhodnenie nájomov),
- získanie nových investorov a zvýšenie environmentálne a energeticky prijateľných investícií v priemyselnom parku v Lučenci,
- prepojenie podnikateľského a verejného sektora s univerzitami a ďalšími výskumno-vývojovými pracoviskami, pre zavádzanie inovácií/ smart riešení v podnikaní a rozvoji hospodárstva v území UMR LC.

7.2.2 IÚI – Zlepšenie dopravnej dostupnosti územia UMR LC a zlepšenie jeho vnútornej prepojenosti

IPB 1 Dobudovanie/zlepšenie národnej a regionálnej dopravnej infraštruktúry

- rekonštrukcia existujúcich a výstavba nových ciest I. a II. triedy,
- rekonštrukcia existujúcich a výstavba nových úsekov železničnej siete.

IPB 2 Zavedenie nových/optimalizácia existujúcich národných a regionálnych liniek osobnej hromadnej dopravy

- zavedenie nových/optimalizácia existujúcich národných a regionálnych verejnej autobusovej dopravy s dôrazom na medzi-mestské a diaľkové spoje,
- zavedenie nových/optimalizácia existujúcich národných a regionálnych liniek železničnej dopravy.

IPB 3 Dobudovanie a zlepšenie miestnej dopravnej infraštruktúry

- rekonštrukcia a výstavba miestnych komunikácií a mostov,
- modernizácia dopravného značenia a dopravného vybavenia,
- modernizácia lokálnych spojov verejnej autobusovej dopravy.

IPB 4 Budovanie cyklodopravných trás

- rozšírenie a zosieťovanie cyklistických dopravných trás v území UMR Lučenec,
- rekonštrukcia vybudovanie doplnkových prvkov cyklo-dopravných trás (cyklostanovištia, nabíjačky, servis, oddychové miesta).

7.2.3 IÚI – Zlepšenie zložiek ŽP a zvýšenie odolnosti územia UMR LC na zmenu klímy

IPB 1 Vybudovanie environmentálnej infraštruktúry

- dobudovania kanalizačných systémov a čističiek odpadových vôd
- dobudovanie systému zásobovania nezávadnou pitnou vodou
- technické zabezpečenie informačných a monitorovacích systémov

IPB 2 Zlepšenie nakladania s komunálnymi odpadmi

- zníženie produkcie a zvýšenie separácie KO,
- zvýšenie zhodnocovania BRKO,
- dobudovanie a modernizácia infraštruktúry v systéme odpadového hospodárstva,
- predchádzanie vzniku a likvidácia čiernych skládok,
- zvýšenie účinnosti environmentálnej výchovy.

IPB 3 Zníženie produkcie skleníkových plynov (energetická efektívnosť)

- zvyšovanie energetickej efektívnosti verejných/obecných budov (rekonštrukcie, stavebnotechnické úpravy, inovatívne energeticky efektívne SMART riešenia a technológie, využívanie OZE),
- zvyšovanie energetickej efektívnosti verejných osvetlení (rekonštrukcie, stavebnotechnické úpravy, inovatívne energeticky efektívne SMART riešenia a technológie OZE),
- energetické využitie odpadov,
- zníženie príspevku dopravy k produkcii skleníkových plynov.

IPB 4 Zníženie zraniteľnosti na dopady zmeny klímy

- adaptačné opatrenia na vlny horúčav v sídlach,
- adaptačné opatrenia na záplavy v sídlach a krajine,
- adaptačné opatrenia na suchá v sídlach a krajine.

7.2.4 IÚI – Zvýšenie kvality verejných služieb v UMR LC

IPB 1 Sociálne služby pre seniorov

- posilnenie opatrovateľských služieb,
- posilnenie terénnej sociálnej práce,
- zvýšenie kapacity denných zariadení,
- zvýšenie kapacity pobytových zariadení v súlade so zásadami deinštitucionalizácie,
- vzdelávanie v oblasti sociálnych služieb a sociálnej starostlivosti,
- športová vybavenosť a aktivity zacielená na seniorov.

IPB 2 Sociálna inklúzia MRK

- posilnenie a rozšírenie komunitných činností (vybudovanie siete komunitných centier, posilnenie terénnej sociálnej práce),
- posilnenie vzdelávania detí a žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia so špeciálnymi výchovno – vzdelávacími potrebami v MŠ a ZŠ,
- vybudovanie technickej/environmentálnej/hygienickej i dopravnej infraštruktúry v lokalitách MRK.

IPB 3 Školstvo

- skvalitnenie školskej infraštruktúry – ZŠ,
- skvalitnenie školskej infraštruktúry a rozšírenie kapacít MŠ,
- inovovanie výchovno-vzdelávacieho procesu za účelom rozvoja kľúčových kompetencií žiakov škôl v súlade s potrebami stredného školstva.

IPB 4 Bývanie

- výstavba nájomných bytov najmä pre sociálne slabšie skupiny obyvateľstva,
- výstavba a rekonštrukcia bytov s opatrovateľskou službou,
- vytváranie podmienok a stavebných pozemkov a služieb pre príchod mladých ľudí do územia – vybudovanie infraštruktúry k IBV,
- rekonštrukcia verejných priestorov, oddychových zón, humanizácia sídlisk a vnútro blokových priestorov.

IPB 5 Voľný čas

- zlepšenie stavu existujúcich a vyvážanie nových voľnočasových zón pre krátkodobú a víkendovú mestskú, prímestskú rekreáciu,

- modernizácia a vytvorenie novej ponuky voľnočasovej infraštruktúry a služieb s regionálnym vplyvom (pohybové aktivity, relax a posilňovanie zdravia),
- skvalitnenie a sprístupnenie športovej infraštruktúry pre športovú a širšiu verejnosť a vytvorenie podmienok pre zvyšovanie návštevnosti na významných športových udalostiach,
- skvalitnenie kultúrnej a spoločenskej infraštruktúry a vytvorenie podmienok pre zvyšovanie návštevnosti na významných kultúrnych udalostiach.

7.3 Integrované projektové balíky

7.3.1 IPB – Zamestnanosť v cestovnom ruchu

IPB – ZAMESTNANOSŤ V CESTOVNOM RUCHU		
IÚI (špecifický cieľ)	Zvýšenie zamestnanosti v území UMR Lučenec využitím jeho ekonomického potenciálu	
Strategické investície/projekty		
Úroveň	Projekt/projektový zámer	Indikatívna suma v €
UMR Lučenec	1. Výstavba regionálnej plavárne	5 000 000
	2. Vybudovanie siete cykloturistických trás	2 350 000
	...	
	Spolu	7 350 000
Tematický projektový balík – Produkty a služby prírodného turizmu		
Indikatívne projekty	1. Zatraktívnenie a dobudovanie verejného priestoru pre oddych a šport - Rekreačno-oddychová zóna Ľadovo	0
	2. Revitalizácia mestských lesov Lučenec na rekreačno - oddychovú lokalitu	300 000
	3. Revitalizácia lesíka "feňveš" a zmena jeho využitia na rekreačný lesopark - Halič	90 000
	4. Náučný chodník a zelená infraštruktúra - Lučenec	1 150 000
	5. Náučný chodník miestne pamätihodnosti a významné osobnosti - Halič	32 000
	6. Vyhlídková veža - Tuhár	300 000
	...	
Tematický projektový balík – Ubytovacie kapacity		

Indikatívne projekty	1. Rekonštrukcia bývalej železničnej stanice – Halič na produkt CR vrátane ubytovania	450 000
	2. Hasičská zbrojnica rekonštrukcia a nadstavba objektu pre účel ubytovania – Halič	275 000
	3. Rekonštrukcia tribúny futbalového štadióna v Lučenci na ubytovanie	
	...	
Tematický projektový balík – Atraktivity kultúrneho turizmu		
Indikatívne projekty	1. Rekonštrukcia historickej budovy mestského múzea	310 000
	2. Obnova pamiatkovej budovy- secesnej vily v Lučenci	775 000
	3. Sprístupnenie hradu Divín	0
	4. Park miniatúr – Halič	49 000
	5. Regionálne múzeum a hrnčiarska dielňa – Vidiná	70 000
	...	
Tematický projektový balík – Environmentálna infraštruktúra ako predpoklad služieb CR		
Indikatívne projekty	1. Kanalizácia v obci Tuhár (L'adovo)	2 500 000
	2. ČOV a rozšírenie kanalizácie Rapovce (Thermal park)	2 500 000
	...	
IPB spolu		16 501 000

7.3.2 IPB – Zamestnanosť v oblasti poľnohospodárstva so zameraním sa na lokálny a regionálny trh

IPB – ZAMESTNANOSŤ V POĽNOHODPODÁRSTVE SO ZAMERANÍM SA NA LOKÁLNY A REGIONÁLNY TRH		
IÚI (špecifický cieľ)	Zvýšenie zamestnanosti v území UMR Lučenec využitím jeho ekonomického potenciálu	
Strategické investície/projekty		
Úroveň	Projekt/projektový zámer	Indikatívna suma v €
UMR Lučenec	1. Vybudovanie muštárne a sušiarne ovocia – Lučenec vrátane revitalizácie mestských sadov a zriadenie envirocentra	1 100 000
	2. Založenie siete sociálnych podnikov	200 000
	3. Vybudovanie mestskej tržnice	3 750 000
	...	
	Spolu	5 050 000
Tematický projektový balík – Vzdelávanie		
Indikatívne projekty	1. Príprava vzdelávacích projektov pre širokú verejnosť v spolupráci so strednými školami so zameraním na poľnohospodárstvo, potravinovú sebestačnosť, environmentálnu výchovu s využitím aktivít Envirocentra a potenciálu mestského sadu	
	2.. Remeselný piTVOR	20 000
	...	
Tematický projektový balík – Spoločný marketing		
Indikatívne projekty	1. Regionálne značenie	
	...	
IPB spolu		5 070 000

7.3.3 IPB – Budovanie cyklo dopravných trás

IPB – BUDOVANIE CYKLODOPRAVNÝCH TRÁS		
IÚI (špecifický cieľ)	Zlepšenie dopravnej dostupnosti územia UMR LC a zlepšenie jeho vnútornej	
Strategické investície/projekty		
Úroveň	Projekt/projektový zámer	Indikatívna suma v €
UMR Lučenec.	1. Rozšírenie a zosieťovanie cyklistických dopravných trás v území UMR Lučenec	600 000
	2. Vybudovanie cyklistickej infraštruktúry – cyklotrasa Lučenec – Mikušovce- Rapovce – trasa B	282 000
	3. Cyklistický chodník Halič–Lučenec - trasa E	900 000
	4. Cyklistická cesta Lučenec-Vidiná-Tomášovce	227 000
	...	
	Spolu	2 009 000
Tematický projektový balík – Doplnkové cyklotrasy a cykloinfraštruktúra		
Indikatívne projekty	1. Vybudovanie cyklistickej infraštruktúry – mestská cyklozóna	2 000 000
	2. Vybudovanie cyklocestičky pri Tuhárskom potoku v meste Lučenec (pod pavilónom)	1 500 000
	3. Cyklostanovištia, dopravná cyklovybavenosť (nabíjačky, servis, oddychové miesta)	250 000
	4....	
IPB spolu		5 759 000

7.3.4 IPB – Sociálne služby pre seniorov

IPB – SOCIÁLNE SLUŽBY PRE SENIOROV		
IÚI (špecifický cieľ)	Zvýšenie kvality verejných služieb v UMR LC	
Strategické investície/projekty		
Úroveň	Projekt/projektový zámer	Indikatívna suma v €
UMR Lučenec	1. Výstavba strediska sociálnych služieb v Lučenci	1 930 000
	...	
	Spolu	1 930 000
VÚC BBSK	1. Výstavba Centra integrovanej zdravotnej a sociálnej starostlivosti v Haliči	780 000 (zdroje VÚC)
	Spolu	780 000
Tematický projektový balík – Domovy služieb a denné stacionáre		
Indikatívne projekty	1. Domov sociálnych služieb a denný stacionár v Tuhári	650 000
	...	
Tematický projektový balík – Opatrovateľská starostlivosť		
Indikatívne projekty	1. Rekonštrukcia bytového domu s opatrovateľskou starostlivosťou v Lučenci	
	...	
Tematický projektový balík – Terénna sociálna práca		
Indikatívne projekty	...	
Tematický projektový balík – Adaptovanie bývania seniorov na horúčavy		

Indikatívne projekty	...	
Tematický projektový balík – Voľný čas pre seniorov		
Indikatívne projekty	...	
		IPB spolu
		2 580 000

7.3.5 Perspektívne integrované územné investície a projektové balíky

Členovia UMR Lučenec v procese prípravy IÚS UMR LC identifikovali a označili, z pohľadu trendov, potenciálu a rozvoja spolupráce, ako perspektívne integrované územné investície v nasledujúcich rozvojových témach územia UMR LC:

- **Nakladanie s biologicky rozložiteľným odpadom** (zber a centrálné spracovanie napr. formou kompostovania).
- **Znižovanie emisií skleníkových plynov** (najmä prostredníctvom využitia obnoviteľných zdrojov energie – fotovoltaické panely s cieľom znižovania energetickej náročnosti verejných budov).
- **Systematická reakcia na zmierňovanie dopadov zmeny klímy** (príprava Adaptačnej stratégie pre mesto Lučenec a okolie, využitie iných hodnotiacich nástrojov pre obce, napr. tzv. Klimasken a následná realizácia vhodných adaptačných opatrení na vhodné miesto).

K týmto témam zatiaľ neboli vypracované konkrétne projekty ani projektové zámery, návrhy (nie sú súčasťou AP UMR LC). Jedná sa v súčasnosti (k 30.06.2022) o prvotné idey, ktoré je potrebné:

1. podložiť dátami (napr. konkrétnymi prepočtami úspor pri využití fotovoltaických panelov na verejných budovách – strechách obecných úradov, na budovách škôl, kultúrnych objektov a pod.),
2. analytickými podkladmi (napr. možnosť využitia mestskej kompostárne v Lučenci ako centrálny bod dovozu a zhodnocovania biologicky rozložiteľného odpadu z celého územia UMR),
3. spracovanými návrhmi projektových zámerov,

4. vypracovanými projektmi.

Ak budú dané informácie a minimálne projektové zámery k dispozícií, môžu byť perspektívne/potenciálne IPB kedykoľvek počas procesu implementácie IÚS transformované do plnohodnotných IPB so strategickými investíciami/projektmi, príslušnými tematickými balíkmi s finančným vyjadrením v postupnosti podľa platnej metodiky.

7.4 Monitoring realizácie IÚS a vyhodnotenie dosahovania cieľov IÚS

Monitoring je priebežný proces, ktorý sleduje napĺňanie plánovaných aktivít v zmysle Akčného plánu a to na základe porovnania plánu a skutočnosti.

Monitoruje sa:

- **vecné plnenie** (očakávané výstupy aktivít, plnenie úloh jednotlivých subjektov zapojených do aktivít AP ako aj neočakávané zmeny, ktoré majú vplyv na plnenie AP, dosahovanie plánovaných výstupov),
- časové napĺňanie aktivít,
- finančné krytie.

Monitoring sa vykonáva na týchto úrovniach:

- úroveň mestského, resp. obecného zastupiteľstva: 1× ročne pred spracovaním návrhu na rozpočet na nasledujúce obdobie a pred rokovaním Kooperačnej rady UMR,
- úroveň Kooperačnej rady UMR Lučenec – 1× ročne a v súlade so Štatútom Kooperačnej rady UMR Lučenec.

Za vypracovanie monitorovacej správy sú zodpovedné obecné úrady, resp. mestský úrad a výkonný orgán Kooperačnej rady UMR LC. Zistenia v rámci monitoringu sú podkladom ku korekciám a aktualizácii Akčného plánu.

Vyhodnotenie je proces, ktorým sa sleduje napĺňanie stanovených spoločných cieľov IÚS UMR Lučenec prostredníctvom vyhodnotenia indikátorov.

Odporúča sa vyhodnocovať napĺňanie Strategického cieľa (v zmysle jeho indikátorov) najneskôr po štyroch rokoch, v rámci plánovacieho obdobia 2022 – 2027 (2030), tzn. minimálne dvakrát, z toho raz na konci obdobia, aby bolo možné identifikovať celkový progres v kvalite života, voči východiskovému stavu.

Špecifické ciele je potrebné (v zmysle indikátorov k nim priradeným) vyhodnocovať 1x za dva roky. Za tento proces vyhodnocovania je zodpovedná Kooperačná rada UMR LC, na čele s jej predsedom.

Výsledky hodnotenia môžu viesť k **aktualizácii** IÚS (k zmene cieľov, rozvojových oblastí a priorít, ako aj opatrení a aktivít na ich napĺňanie). Východiskový stav indikátorov je potrebné poznať vo vybraných ukazovateľoch na začiatku implementácie rozvojového dokumentu. Aktualizácia stratégie je organickou súčasťou jej implementácie a vytvára z nej moderný, otvorený a flexibilný dokument. Súčasťou procesu aktualizácie je systematický zber a vyhodnocovanie podnetov od občanov a subjektov pôsobiacich v území UMR, sledovanie prichádzajúcich príležitostí i hrozieb, ako aj výskyt nových skutočností, ktoré neboli známe v čase tvorby a zostavenia IÚS. Periodicita aktualizácie závisí od zistení procesu monitoringu a vyhodnocovania resp. od potreby reagovať na zásadný odborný, legislatívny, politický, či strategický podnet.

Zmeny (doplňenia, vyňatia, zmeny obsahu stratégie a pod.) budú schvaľované rovnako ako schvaľovanie IÚS a jej časti – tzn. na úrovni Kooperačnej rady UMR Lučenec a na úrovniach mestského zastupiteľstva mesta Lučenec a obecných zastupiteľstiev Obcí UMR Lučenec (v prípade, že Integrovaná stratégia UMR Lučenec bude obcou schválená ako spoločné PHSR UMR LC).

7.5 Finančný rámec

Integrovaná územná stratégia UMR Lučenec je vypracovaná v súlade so Zákonom č. 539/2008 Z.z. v znení neskorších zmien a doplnkov a zdrojmi financovania regionálneho rozvoja podľa uvedeného zákona sú :

- štátny rozpočet vrátane finančných zdrojov MIRRI SR a ďalších ministerstiev
- štátne účelové fondy
- rozpočty príslušných VUC
- rozpočty obcí
- finančné prostriedky fyzických osôb
- finančné prostriedky právnických osôb
- finančné prostriedky vyplývajúce z medzinárodných zmlúv so SR
- iné zdroje podľa osobitných predpisov.

Doplnkovými zdrojmi regionálneho rozvoja podľa uvedeného zákona sú finančné prostriedky fondov EÚ podľa osobitných predpisov. Základom pre financovanie IÚS UMR z fondov EÚ je [Program Slovensko](#), pričom špecifické územia UMR budú mať vyčlenenú vlastnú alokáciu zdrojov EFRR, o ktorej budú rozhodovať etablované Kooperačné rady UMR, na úrovni krajov Rady partnerstva, a na ktoré budú vyhlasované špecifické Výzvy MIRRI SR. K dátumu odovzdania spracovanej IÚS UMR Lučenec objednávateľovi (Mesto Lučenec) sa pre rozvoj územia UMR Lučenec prostredníctvom vybraných integrovaných územných investícií navrhuje suma 11,5 mil. EUR.

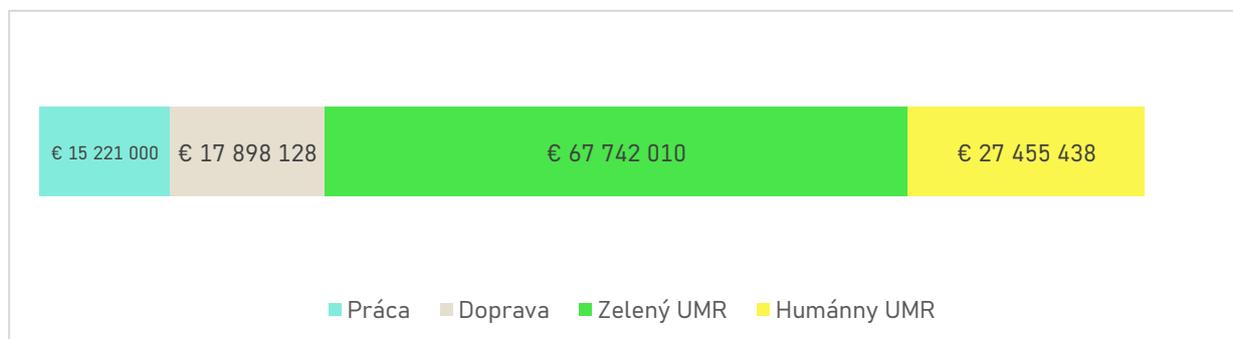
Realizácia spoločnej stratégie IÚS UMR Lučenec bude možná, okrem finančných zdrojov z Programu Slovensko aj zo zdrojov [Programu cezhraničnej spolupráce Interreg SK - HU](#), zo zdrojov [Plánu obnovy a odolnosti](#), tiež zo zdrojov **Spoločnej poľnohospodárskej politiky** (napr. aj Program LEADER), či z Programu **REACT – EÚ** (udržateľnosť a zvyšovanie zamestnanosti najmä mladých ľudí, finančná podpora mladým a stredným podnikateľom, na budovanie systémov zdravotnej starostlivosti, podpora Covidom ťažko postihnutých odvetví – cestovný ruch a kultúra, zelené riešenia a podpora digitálnej transformácie).

UMR Lučenec je súčasťou jedného z **najmenej rozvinutých okresov na Slovensku – okres Lučenec** – podľa Zák. č. 336/2015 Z.z. Na základe samostatného akčného plánu rozvoja NRO Lučenec vzniká pre rozvoj územia ďalšia finančná príležitosť najmä na podporu tvorbu pracovných miest.

Príležitostí pre získanie finančných prostriedkov pre rozvoj regiónov, miest a obcí i špecificky definovaných území akými sú územia UMR, bude v programovom období EÚ 2021 – 2027 dostatok. Náročné však budú procesy prípravy a koordinácie spracovávania rozvojových projektov a integrovaných investícií, náročné budú procesy spravovania rozvoja regiónov, pre ktoré sú nevyhnutné kvalitné ľudské zdroje a odborné kapacity.

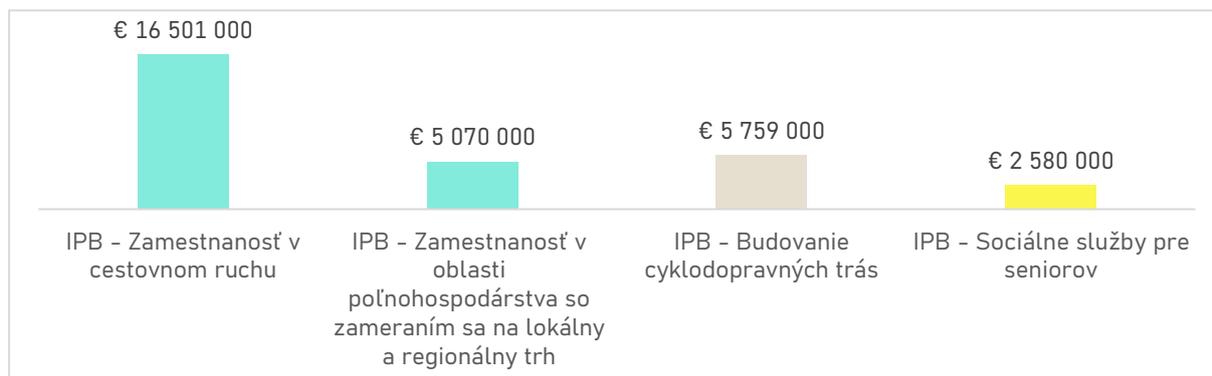
Sumárna suma navrhovaných projektov, ktoré sú finančne vyčíslené, za celé územie UMR Lučenec v rámci Akčného plánu je **€ 128 316 576**. Rozdelenie medzi jednotlivé rozvojové oblasti ukazuje nasledujúci graf:

Graf 1: Financovanie rozvojových oblastí - prehľad

Sumárna suma navrhovaných 4 Integrovaných projektových balíkov (IPB) v rámci príslušných Integrovaných územných investícií je **€ 29 910 000**. Konkrétne sumy konkrétnych navrhovaných IPB uvádza nasledujúci graf:

Graf 2: Financovanie navrhnutých IPB - prehľad

8 Súlad IÚS UMR Lučenec s programovými dokumentmi na reg. a národnej úrovni

IÚS UMR Lučenec je podľa zadania vypracovaná ako spoločné PHSR mesta Lučenec a obcí jeho okolia a v súlade so Zák. č. 539/2008 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja, v znení neskorších zmien, preto má byť v súlade s prioritami a cieľmi PHSR príslušného kraja a s národnou stratégiou.

V metodike vypracovania spoločnej stratégie pre rozvoj územia UMR Lučenec uvádzame, že východiskami pre jej vypracovanie boli:

- Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Banskobystrického samosprávneho kraja 2022 – 2027 (ktorý sa súbežne s tvorbou IÚS UMR Lučenec spracovával),
- Vízia a stratégia Slovenska, 2030.

Územie UMR Lučenec je, v súlade s metodikou MIRRI SR pre tvorbu IÚS a IÚI, samostatným strategicky plánovacím regiónom (SPR) v rámci kraja a spolu s ostatnými UMR (Banská Bystrica, Zvolen a Rimavská Sobota) a s 5timi SPR (okresov 1. Lučenec, Poltár a Veľký Krtíš, 2. Banská Bystrica a Brezno, 3. Zvolen, Krupina, Detva, 4. Žiar na/Hronom, Žarnovica, B. Štiavnica a 4. Rimavská Sobota a Revúca) je súčasťou plánovania rozvoja územia banskobystrického kraja (PHRSR/IÚS VÚC BBSK).

Územie UMR Lučenec je teda špecifickým typom strategicko-plánovacieho regiónu ako územie udržateľného mestského rozvoja, na ktorý je viazaná časť alokácie EFRR pre podporu udržateľného urbánneho rozvoja podľa článku 11 Nariadenia EÚ (11,5 mil. EUR). Súlad cieľov IÚS UMR Lučenec s PHSR banskobystrického kraja (BBSK) a s Víziou a stratégiou Slovenska do 2030 znázorňujú nasledujúce tabuľky:

Tabuľka 1: Súlad IÚS UMR Lučenec 2022 – 2027 (2030) s PHSR BBSK 2022 – 2027

Rozvojová oblasť UMR Lučenec	Ciele UMR Lučenec	Priority	Priority PHSR BBSK	Strategické ciele PHSR BBSK
Práca v UMR Lučenec	Zvýšiť zamestnanosť v území UMR Lučenec využitím jeho ekonomického potenciálu	Cestovný ruch Energetika a energetická efektívnosť Obehové hospodárstvo Poľnohospodárstvo a lokálny a regionálny trh Podporné nástroje pre zvýšenie zamestnanosti	Konkurencieschopná a udržateľná ekonomika	Zvýšiť inovačnú výkonnosť, produktivitu a pridanú hodnotu regionálnej ekonomiky Zlepšiť udržateľnosť a odolnosť regionálnej ekonomiky Zvýšiť príjmy z cestovného ruchu a zamestnanosť prostredníctvom rozvoja
Doprava v UMR Lučenec	Zlepšiť dopravnú dostupnosť a dopravnú prepojenosť územia UMR Lučenec	Dopravná dostupnosť Dopravná prepojenosť	Prepojený kraj	Dobudovať a obnoviť dopravnú infraštruktúru prepojenú na nadradenú cestnú a železničnú sieť Podporiť rozvoj udržateľnej mobility
Zelený UMR Lučenec reaguje na zmenu klímy	Zlepšiť stav zložiek životného prostredia a zvýšiť odolnosť územia UMR Lučenec na dopady zmeny klímy	Environmentálna infraštruktúra Nakladanie z komunálnym odpadom Znižovanie produkcie skleníkových plynov (mitigácia) Prispôsobovanie sa dopadom zmeny klímy (adaptácia)	Zelený kraj aj pre budúce generácie	Zabezpečiť efektívnu ochranu a obnovu životného prostredia, s dôrazom na zmiernenie zmeny klímy a zvýšenie odolnosti kraja na jej nepriaznivé dôsledky
Humánny a pre život atraktívny UMR Lučenec	Zvýšiť kvalitu verejných služieb v území UMR Lučenec	Sociálne služby pre seniorov Sociálna inklúzia MRK Školstvo Bývanie Voľný čas	Zdravá, súdržná a vzdelaná spoločnosť	Zvýšiť podiel obyvateľov s vyššou úrovňou dosiahnutého vzdelania a životných zručností Zvýšiť kvalitu a dostupnosť služieb pre aktívne začlenenie zraniteľných skupín obyvateľstva v kraji Budovať aktívne, odolné a udržateľné komunity v mestách aj na vidieku

Tabuľka 2: Súlad IÚS UMR Lučenec 2022 – 2027 (2030) s Víziou a stratégiou Slovenska 2030

Rozvojová oblasť UMR Lučenec	Ciele UMR Lučenec	Priority	Integrovaný rozvojový program I., II., III.	Integrovaný rozvojový cieľ
Práca v UMR Lučenec	Zvýšiť zamestnanosť v území UMR Lučenec využitím jeho ekonomického potenciálu	Cestovný ruch Energetika a energetická efektívnosť Obchodné hospodárstvo Poľnohospodárstvo a lokálny a regionálny trh Podporné nástroje pre zvýšenie zamestnanosti	I. Ochrana a rozvoj zdrojov II. Udržateľné využívanie zdrojov	Zastaviť pokles populácie a podporiť rast podielu ekonomicky aktívneho obyvateľstva Zabezpečiť efektívny a udržateľný manažment kultúrnych zdrojov Podporiť rozvoj silných inováčne založených regionálnych Zlepšiť udržateľnosť a odolnosť národnej a regionálnych ekonomík
Doprava v UMR Lučenec	Zlepšiť dopravnú dostupnosť a dopravnú prepojenosť územia UMR Lučenec	Dopravná dostupnosť Dopravná prepojenosť	III. Rozvoj komunit	Zabezpečiť dostupnosť a udržateľnosť kvalitnej, modernej a efektívnej infraštruktúry, služieb a bývania pre zdravý a plnohodnotný život komunit
Zelený UMR Lučenec reaguje na zmenu klímy	Zlepšiť stav zložiek životného prostredia a zvýšiť odolnosť územia UMR Lučenec na dopady zmeny klímy	Environmentálna infraštruktúra Nakladanie z komunálnym odpadom Znižovanie produkcie skleníkových plynov (mitigácia) Prispôsobovanie sa dopadom zmeny klímy (adaptácia)	I. Ochrana a rozvoj zdrojov II. Udržateľné využívanie zdrojov	Zabezpečiť efektívny a udržateľný manažment prírodných zdrojov Podporiť rozvoj silných inováčne založených regionálnych ekonomík
Humánny a pre život atraktívny UMR Lučenec	Zvýšiť kvalitu verejných služieb v území UMR Lučenec	Sociálne služby pre seniorov Sociálna inklúzia MRK Školstvo Bývanie Voľný čas	I. Ochrana a rozvoj zdrojov III. Rozvoj komunit	Zlepšiť dostupnosť a kvalitu výchovy a vzdelania populácie a harmonizovať ich s očakávaným dopytom trhu práce Zlepšiť zdravotný stav a dĺžku aktívneho života populácie Zabezpečiť efektívny a udržateľný manažment kultúrnych zdrojov Zabezpečiť dostupnosť a udržateľnosť kvalitnej, modernej a efektívnej infraštruktúry, služieb a bývania pre zdravý a plnohodnotný život komunit

Keďže IÚS UMR Lučenec je v súlade s PHSR BBSK a v súlade s Víziou a stratégiou Slovenska do 2030, je zároveň v súlade cieľmi Politiky súdržnosti EÚ 2021 – 2027:

1. Inteligentnejšia a konkurencieschopnejšia Európa
2. Ekologickejšia, nízkouhlíková Európa
3. Prepojenejšia Európa
4. Sociálnejšia Európa
5. Európa bližšie k občanom

*„Ak obrátíme pohľad k spoločným veciam,
odlišnosti stratia význam a príležitosti
dostávajú porozumenie...“*

